

güney

AYLIK SANAT DERGİSİ

HALİM UĞURLU
METİN ELOĞLU
T I R A J E
CAHİT İRGAT
SAMİM KOCAGÖZ
KÂİNAT B. PAJONK
RUŞEN HAKKI
MEHMET SEYDA
MEHMET SALİHOĞLU
NACI GİRGİNSOY
AŞIK VEYSEL ŞATIROĞLU
ÜMIT YAŞAR OĞUZCAN
İSMET KEMAL KARADAYI
SIYAMI ÖZEL
LACO NOVOMESKY
AYŞE - KEMAL KANDAS
İLHAMİ EMİN
HALİME ÇELİKER
ATIF ÖZBİLEN
FERİHA AKTAN
NERMİN BAŞAĞA
ATILÂ ÖZER
RADOVAN PAVLOVSKI
NECATİ ZEKERİYA
H. ZEKÂİ YİĞİTLER
ÖMER AŞICI
İHSAN TOPÇU
AYSIN UĞUR KEZER
BOB DYLAN
ENGİN AŞKIN
A. VENTURA
MAHIR ERSİN GERMEÇ
PIYALE GÖNÜLTAS
NEDİM ORTA
AYTEN UYAN
ERTUĞRUL OĞUZ
KENAN ERCAN
ÜNAL YİĞİTDİNÇ
ALTAY SUROY RECEPOĞLU
YAŞAR BARAN

Desen Hasan Kavrak

güney güney güney güney güney güney

Çağ Karanlığı

— 3 —

*Ben miyim
Hoşrat bir kuramın el artışı
Ekmek kavgasında dökülen
Pıhtılaştığı böcek kabuğu kan'ın*

*Ben miyim
Budağa raslanmış tınlayan çivi
Yağız at üstünde geceyi süren
Batık Türk şehrinde unutulmuş tutuklu*

*Ben miyim
Haksızlığa karşı sıkılı yumruk
Duruğu noktada gıcırdayan diş
Lip - lip atan şakaktaki damar*

*Ben miyim
"Felç" anaforuna düşen yaramaz
"İliyer'e" basıp soğulan ayak
Gövdesini elde taşıyan canbaz*

*Ben miyim
Tınoza beklenen gümüş renkli yel
Yanardağ yürekli ihtilâlcî
Sülâhi elinden alınmış asker*

*Ben miyim
Ölüsüne kurşun sıkın kahraman
Sabahlara kan doğrayan şom duygu
Şeytanın atına binen süvari*

*Ben miyim
Geleceğe dönük duyguyu veren
Kırmızı kalemle çizilen tümce
Yüksek sesle tasarlanan düşünce*

*Ben miyim
Kuvvetinden açık düşen pehlivan
Bunca ağırlıkta emeyen köprü
Savaştan çok önce satılmış vatan*

*Ben miyim
Dil bilmez yol bilmez harita bilmez
Alaman eline çoktan nikâhli
Elinde kınası solmamış damat*

*Ben miyim
Ensede duyulan düşman soluğu
Gecenin altında serili hasta
Gölgelere koşan akrep kuyruğu*

Halim Uğurlu

güney AYLIK SANAT DERGİSİ

Sahibi ve sorumlu yönetmeni : Atif Özbilen

Yazışma ve posta havalesi : Atif Özbilen, P. K. 1353 İstanbul.
Baskı : Halk Matbaası, Tel.: 22 19 98. Ebussuut Cad. No. 15,
Sirkeci — İstanbul. Akbank Beşiktaş Şb. hesap No. 22787.
abone : yıllık 30 TL.

Söylemek gerekmez ki, bir dergi okuyucularıyla yaşar. 53 sayıdır yayını aksatmadan yürüten GÜNEY de, belli sayıdaki okurlarına dayanmakta, onlara güvenmektedir.

Biz, edebiyat-sanat dergilerinin azaldığı şu son aylarda, daha geniş bir okuyucu kitleyle yakın ilişkiler kurmanın çok yararlı olacağına inanıyoruz. Sanat, edebiyat dergilerinin az sayıdaki alıcılarının, bu konuya meraklı kimseler olduğu açıktır. Aralarında belki çoğu düz yazı, şiir ve öykü yazmaktadır. Yetenekli okurlarımızın şiirlerini, öykülerini ve düz yazılarını bekleyeceğiz. Ancak, düz yazılar dört sayfayı geçmemeli ve mümkünse daktilo ile yazılmış olmalı; şiirlerin ise - bize bir fikir vermesi için - birkaçı birden gönderilmelidir.

Gönderilen yapıtlar; düz yazı ve öyküler MEHMET SEYDA, şiirler HALİM UĞURLU tarafından incelenecek, GÜNEY'in tutumuna uygun görülerek beğenilenlere sayfalarımızda yer verilecek, daha çok işlenmişliği gerektiren yapıtlar üzerinde, okuyucularımızla - eğer isterlerse - belli bir sütunumuzda "açık yazışma"lar yapılacaktır.

Mehmet Seyda dostumuz ayrica, BENCE başlığı altında ilginç konulara değinecek. İlk yazısını da, bu sayımızın 5inci sayfasında okuyacaksınız.

Metin Eloğlu dostumuz, yılbaşına değin yoğun çalışmalarını bütünlüde, Karla kaplı İstanbul'u evinde geçiştirirken, yeni bir sergi hazırlığına girişti.

Güney'in son yayımları ilgiyle karşılandı. Ancak, 10'u bulan yapıtlarımız arasında, (7) sayısını taşıyan Cahit İrgat'ın YAŞADIM'ı, yayımlanmış gibi görünüyor. Yayımlanmadı. Üstelik, şimdiden isteklerle karşılaşıyoruz. Öyleyse bir açıklama gerekli : Asım Bezirci'nin İRGAT üzerine bir sözü var; Bezirci dostumuzun İNCELEME bölümü ile YAŞADIM, daha çok değerlendirilecek.

Çiğtsiz olarak 5TL ederle satışını duyurmakta olduğumuz Güney'in (3) Nolu yayını GÜL-

DESTE, biliyorsunuz, dergimizin 3'üncü cilt (25-36) sayılarının şiir ekleriydi. GÜLDESTE'yi; bir forma, bir kapak ekleyerek ve de ciltleyerek bütünlülemeyi düşünüyoruz.

Okurlarımıza duyurmak istediğimiz bir konumuz daha var: ülkemizin tüm kentlerinde TEMSİLCİ örgütü kurma çabasının dayı, GÜNEY'e tutkusu olan sanatçı ve sanatsever dostlarımız, buldukları bölgelerde GÜNEY'i temsil edecekler. Dergimizde, kimliklerini ve bulunaklarını açıklayacağımız temsilci dostlarımız üzerine, sonraki sayılarımızda daha geniş bilgiler vereceğiz.

Çoğu dost mektuplarını yazıtlayamayışına; üstelik, bayramlarla aradaki yeni yıl kutlamalarını karşılıksız bırakışma üzüldüğümü belirtirken, nedeni, uzun süren sayrılığımıza bağlamak istiyorum. Bir de; hemen her ay, güney'e dek uzantılı, yorucu bir yolculuğun serüveni sözkonusu. Bu, çözümlü, yıllar yılı uzayıp giden kişisel bir sorununum. Mutlanıyorum bir yandan; orada da içten dostlarım var; beni paylaşamıyan, uygulandıran, gönendiren.. Ne ki, ülkemizin çeşitli kentlerinden kimi okurlarımız, Güney'e geç kavuştuklarından yakınıyorlar. Haklıdır. Kişisel sorunlarım etkilemese de, her ayın 1'inde dergimizi tüm okurlarımıza ulaştırabilmemiz mümkün değil. Sayıları günbegün azalan sanat dergileri yanısıra, Güney'in, gelişen bir çizgide yayını sürdürülebilmesi önemli...

BAŞKENT Gazetesi'nde "Ozan ve Yazarlarımızda Vurdumduymazlık" başlığı altında bir yazı yazan ve "Türk Yayınevlerinden Kimlikler 'TYEK'" adlı derlemesi için ilgisizlikten yakınan "Ece Yayınları" sahibi İsa Kayacan; okul, okuma odası, kitaplık ve benzeri yerler için, mevcut yayınlarından "kültür hizmeti" olarak ücretsiz göndermeye devam etmektedir. (Edinmek için: P.K. 9 Samanpazarı/Ankara adresine yazılmalı.)

A. ÖZBİLEN

metin eloğlu

Desen : TIRAJE

Kimlik

I.

Horozlar ötünce uzun kocaman
Bellidir kimliğim yüzümdeki acıdan.

Acı insan soyulunca kabuktan
Öldürsem kendimi hiç acımadan
Karanlık bir avluda kalın duvarlı
Babacan bir ağaçta yüce boyumdan
Görsünler gittiğimi bu bok dünyadan.

Kimkime dumduma
Bir adam gitmiş güme
Karanlık bir avluda kalın duvarlı
Binbir böcek koşar alınma
Kimi allı kimi morlu.

Horozlar ötünce uzun kocaman
Bellidir kimliğim yüzümdeki acıdan.

II.

Ak ağacın daldında
Herkes bakacak sana
Neye çırpındığına.

Geriye dönen yağmur
Göz çukurlarında
Durur durur da kurur.

Bir kadın doluyor odada
Ay aydınlığında
Sen sokakta o camda.

İnsan sesi şurda burda
Işık bıçakları parlıyor
Düzüşen koruda.

Bir şair şiir yazıyor
Açığa
Gidip kendini asıyor
Ağaçlığa.

Horozlar ötünce uzun kocaman
Bellidir kimliğim yüzümdeki acıdan.

III.

Bir şair ölen insanca
Büyük veya ortanca
Kim yüce ve kim çüce
Bilini dünya durulunca.

Şartlanmalar içinde paylar düştü her piçe
Gümrükten mal kaçırınca
Kurtlar üşüştü ağaca.

Horozlar ötünce uzun kocaman
Bellidir kimliğim yüzümdeki acıdan.

İçimizi hafakanlar basmış; biri boş bulunup da sanattan söz açacak olsa, ya göğüs geçirerekten susup olmasını bekliyor, ya da konuyu darmadağın edip, heyheyini kursağında bırakıyoruz.. Salt şiirden, öyküden, resimden, müzikten mi sıkımız sıyrık? Yoo; bunlarla uzaktan yakından ilgili tüm söyleşilerin, tartışmaların da bikkınıyız epeydir. Giderek dal gageçicisi de... Oysa, sürekli olarak kurcalanmıyan, eksiği dediği denetlenmiyen eylemlerin, işlevlerin, ürünlerin önemi de belirginleşmiyor. varlığının "hikmet"i de! Gerçek bir dilliliğin ötesindeki kargaşalıkta debelenip duruyorlar.

Aşağı yukarı, 1955'lerden sonra çökagelen bir dinç kuşağın yenicil savları, çatıkları, kurulu yazın düzenini yadsıyan irili-ufaklı yapıtları; kimi beğenileri, inançları, düşünmeleri sunca süredir ırgaladı; kimini temelli soğuttu sanattan, kimini sarmaladı, ağırladı; kısacası bir uyanık tutma çabasındaydılar. Ama benimseme, ama itki.. Şimdi şöyle bir bakıyoruz da, yine bir sakar duralama, işinin haklılığını, isterlerini, onurunu pek işlememe ortamı seyrekten sika dönüşmekte. Elbet bir genelleme değil bu izlenim; kimi sanat dallarında çağdaşca verim gücü artıyor, yoğunlaşıyor. Öbürleri baktılar mı bu güzeli ve de tekinsiz serüvendenden? Tezce kocadılar mı? Usandılar mı uğraşlarının tutkularının ödüllenenmesini beklemekten? Suyuna tirit eleştirilerden, alıcısız "malsahipliği"nden? Kök tutumları yanlıştı da, ilk sonuçlar umutlarını mı kırdı? Herneyse; bir suskunluk, gücenikçe bir verimsizlik.. Dolaşısıyla, yeni bir Tanzimat sonrası döneme girdi sanatımız, özelliikle şiirimiz. Nice yerinsek yeri!.

Doğru mudur bilmem ya; Picasso, Paris'e ayakbastığında, lüververini çekip sıkışmış hava kurşunu: "Duyduk duy madık demeyin, Pablo Picasso geldi!" diye bir de nâra patlatmış.. Günümüzde, hele ilkel toplum düzenlerinde, sanatçının ille de farfara, haşarı, böbürlü olması gerektiğini belirtmek için anmadım bu öyküyü, ama, değişik, aykırı inançlarda, tutumlardaki kimi sanatçılar arasındaki "osmanlıca" barışıklığın da, didişmelerin de sonuçları,

sanatseverlerde umursamazlık, omuzsilkme olarak yankılanıyor. Picasso, şunca yıl ki buna çağımızın en ilginç olaylarından biri de denebilir - durmaksızın, katılımsızın kişisel güzellmelerini oluşturmak için yırtınmasaydı; bağnaz, duruk, bön kişilerle dalaşmasaydı, en özünü, en seçkini, en gündeşi, yarınsalı bulmak için gecesini gündüzüne katmasaydı, kimin umurundaydı o karanlığa sıkılmış kurşun? Eif fel kulesini dinamitlese bile kim iplerdi o garip İspanyol'u?

Orhan Veli de en yakınımızdan bir somut örnek: Öbür iki yandaş arasından bihız sivri livermesi, yeni, yaşamlı bir akrının öncüsü sayılması niye? Şiir bilgisi, gücü ya da önderlik yeteneği değil Orhan Veli'yi gözdeletiren; şiiri öz uğraş olarak benimseyip gündelik yaşantısına gereğince, değerince katabilmesi, tüm davranışlarındaki "ozancı"lığa; yani bir bakıma "tezgâhtarlık hüneri." Salt doğal yeteneğine güvenip de; "ben taşcatlasa yarınlara kalırım, ko değerim, önemim günügününe bilinmeyiversin.." rahatlığına, kaçamağına yüzvermedi Orhan Veli, Arkadaşları, kuşakdaşları bildik zorunluklar, çaprazlıklar yüzünden "masabaşı"nda gün tüketirken, o, pespeşe sunduğu şiirlerle, sa taşmalara karşı ölçülü, susturucu tepkileriyle; giderek, sakalları, rakı şişeleri, bisikletle de nize uçmalarıyla, lácivert damat giyiti altında yalınayaklığıyla hep gözönündeydi.. Tümünün adına o konuştu bir bakıma; bir şiir devriminin gerekçesini, ilkelerini, amaçlarını onun ağızından dinler olduk. İşte bu alışkanlık büyüttü onu gözümüzde.

Uzatmıyalım; bir sanatçının anlayışı, savları, gücü ne olursa olsun, nazlı nazlı yapıt vermekle yetinmeyip, işinin gönül durumunu, isterlerini, inceliklerini kollayarak davranmak zorunda. Ek uğraşı n'olursa olsun. Eh, bu becerikliliğe ermiş epey sanatçımız da var şimdileri. 5 yerine 10 saat çalışmakla çözümlüyorlar bu çok sapa sorunu. Et değil, ekmek değil sanat; alıcısı sen peyl-yecaksin, malını kestirmeden sunabileceğin "piyasa"yı sen seçeceksin. Başardın mı? Ha, ondan sonra ister et sat, ister ekmek!.

ULU ÇINARIN YAPRAKLARI

Samim Kocagöz

Desen : Kâinat B. Paşonk

IRGAT

**Sırtında şilte-döşek,
Kasketi karanfilli.**

Ruşen HAKKI

sindeki hoparlör, ilçeyi yerinden oynattı. Yatsıcılar, yavaş yavaş ayaklandılar. Paltolarını, pardesülerini omuzlarına aldılar. Kasketlerini düzelttiler. Birer ikişer kapıya yöneldiler. Dışardaki yağmur hafiflemişti. Her ilçedeki camilerin arasında, bir Koca Cami vardı. Koca Caminin dış kapısındaki şavk, şimdi çıkan rüzgârla daha da sallanıyordu. Yaşlılar kalfiler halinde camiye yöneldiler. Arkalarından baktım kaldım. Kahvede oyun oynayan orta yaşlı birkaç kişi, oturan birkaç masa kalmıştı. Mehmet, önlüğünü çıkarıp, ocağın önündeki tezgâha attı. Geldi, karşıma oturdum :

"Sıkılmadın ya?"

"Hiç sıkılmadım."

"Bilirim, kahvede oturmayı vakit yitirmek sayarsın."

"Bu gece başka gece..."

Uzun bir süre sustuk. Koca Camiyi seyrettik.

"Her gün, caminin avlusunu süpürttüymüşün..."

Güldü :

"Ben, müslüman adamım."

"Haftız Ali Emmim bu konuda biraz kuşkulu..."

"O öyledir."

"Hatırları için kalkıp bir cuma namazına gitsen?"

"Olur ya.. Kendime karşı ikiyüzlülük edemem. Ama inanan adama saygım vardır. Neye inanırsa inansın; yeterli içtenliğine ben inanayım..."

Bir süre daha sustuk. Birden sordu :

"İnsanın adı mı kalmalı, eseri mi?"

"Eseri kalınca, adı, kendiliğinden kalır..."

"Sanatçı değilse, kitabı, müziği, resmi filân kalmazsa?"

"Sanatçı olamayanların adları, tarih sayfalarında, ansiklopedi sayfalarında kalır."

Cigara dumanından oluşan, kat kat bulutlar sarmıştı kahvenin içini. Tavandan sarkan üç lâmba aydınlatıyordu cigara bulutlarının arasından ortalığı. Dar uzunca bir salondaki kahve sokağa bakan sıra sıra geniş pencereleriyle. Ocağın tam karşı köşesine gelen camın önünde, tek başına oturuyordum. Kahve oldukça kalabalıktı. Tavlâ, kâğıt oynayanlar azdı. Çoğunluk yaşlı kişilerdi. Üçer dörder masalara çökmüşlerdi. Nargile içenler, cigaranın birini söndürüp birini yakanlar vardı. Sokağa açılan kapının üstündeki hava deliği, dumanı çekemiyordu. Kahveye, içindekilere bakmaktan vaz geçtim. Başımı cama çevirdim: Dışarda sicim gibi bir yağmur yağıyordu. Sokağın seyrek kaldırım taşları arasında, yer yer sular birikmişti. Sokağı, su birikintilerini, karşıdaki caminin avlusundaki ulu çınarın dal dal dökülmüş, kalan yapraklarını, yine caminin büyük dış kapısının önündeki direktte sallanan büyük bir şavk aydınlatıyordu. Elimin tersiyle masanın üstündeki çay fincanını şöyle bir sürüm ilerliye doğru. Dirseğimi dayayıp sokağı seyretmeye koyuldum: Kafamın içinde bildiğim, ansiyabildiğim bütün sonbahar şifirleri dize dize bir birini kovalamaya başladı; tâ Verlaine'e değin... Caminin avlusundaki ulu çınarın kalan yaprakları, yağmurun altında, pembeleşen ışıkla, pırlı pırlı yapıp sönüyordu. Arkasında minare yitmiş gitmişti ağacın. Görüntüyle zihnimdeki dizeler bir bir ne karışıyordu ki, Mehmet'in sesiyle sıçradım :

"Adaçayı biirrr! Neşeli olsun!"

Çok şaşarak kendisine bakmış olacağım ki, ocağa gitmeden, yanıma geldi :

"Niye şaştın?"

"Neşeli adaçayı? Anlıyamadım?"

"Adaçayı! diyerekten nida eyledin mi; neşeli olacak."

"Neden?"

"Nedeni yok. Neşeli olacak..."

"Peki neşeli olsun."

"Sıkılmıyorsun ya?"

"Yok canım..."

"Eh kulağında.. Şimdi biz zimbilleri yatsı'ya savarız. Namaz vaktini böyle beklerler her gece..."

Ocakçıya doğru giderken bir yaşlı seslendi :

"Mehmet Hocam!"

"Buyur Hacı Nafiz Efendim?"

"Bizim çay vakti geldi."

Mehmet şöyle bir gerildi, yine ocakçıya bağardı :

"Çay biirrr! Hacı Nafiz Efendime özel olacak!"

Yaşlılar gülüşmeye başladılar; içlerinden biri sordu :

"Üle Hoca? ne lâflar uyduruyon öyle.. Üzel ne demek ola?"

"Hacı Nafiz Efendimin isteği gibi, ona göre çay demek..."

"Vay vay vay!"

Üst yekamdaki masada oturan üç yaşlı, aralarında konuşmaya başladılar; kulak kabarttım :

"Şu bizim hoca, iyi adam be..."

"İyi olmasına iyi.. emme senin bildiğin hocalardan değil."

"Bilmez miyim? Ne müezzîn, ne de imam..."

"İki yıl öncesine değin bizim çocukları okuturdu ilkokulda."

"Niye sürdüler o zaman?"

"Kırk kez bu işi lâflandı komşu; goministliğinden..."

En yaşlıları şöyle bir doğruldu :

"Üle arkedesler, bakın şu herifin haline bir yol, gomoniste benzer bir yakası var mı?"

"Doğru.. evine, çoluğuna çocuğuna mukayyet oluyor. Hele kaynanasını el üstünde tutuyor. Kadın ondan hoşnut olmasa, verir miydi kocasından kalan bu kahveyi işletsin..."

"Mehmet hoca, bana kalırsa, ocakçılık etmeli; ortalıkta dolaşmamalı, yakışmıyor..."

"Ne etsin? Okul hocası kırk kişiye kahve, çay filân yetiştirmeyi nereden bilsin?"

"Öyle ya... Ne de olsa bu işte bir bit yeniği var: Niye sürdüler buradan?"

Yine en yaşlıları söze karıştı :

"Bana deyiverdi." Hepsî birden uzandılar heyecanla,

"Neymiş neymiş? Bizden niye saklıyon?"

Yaşlı adam, dikkatle ağızlığına bir ciğarayı yerleştirdi. Yakıtından sonra alçak sesle konuştu. Ben de duymak için uzanmışım :

"Fidrasyoncuymdu!"

"Neciydi?"

"Sizin anlıyacağınız, öğretmenlerin kurduğu birliğin ele başısıymış."

"Öğretmenlerin birliğini biliyoruz. Ne varmış bunda?"

"Toplanıp, aylıkları için, hükümetin gidişatı için ıgır cigır ederlermiş. Bu da yukarının ho-

şuna gitmez besbelli... Bizim hocayı, ya Allah deyip Tutak'a sürdüler, gitti bir yıl oraya."

"Niresiymiş bu Tutak?"

"Hoca giderken bana dedi ki, Tutak'tan ötesi İran! daha öteye süremezler emmi; varalım bakalım.. Oradakiler de yurt evladı; onları da okuturuz, vız gelir..."

İçlerinden biri öfkelenildi :

"Bula bula hocayı mı buldular sürecektir?"

"Sen, Hafız Ali Kardeşim, uyuyor musun? Gazetelere bakmaz mısın? Hoca, hani öğretmen kıyımı var diyerekten yazıyorlar. Sürülen sürülene... Daha dün okudum; Alamanya' da yedi bin küsur hocamız, işçi olarak çalışıyor..."

Neden? Memlekette dirlik düzen bulamıyorlar. Herifler, bu goministtir diyerekten kulp taktılar... Görüyorsunuz şu bizim hocayı... Her sabah, adam tu-

tup, caminin avlusunu bile süpürtüyor. Bizim bütün mahalleye göz kulak oluyor. Dert dinliyor, hayrına fakir fukaraya asker mektubu, mahkemeye dilekçe yazıveriyor... Böyle bir adamdan nasıl gominist olurmuş bakalım?"

Hafız Ali, haklı çıkmak için değil, kendisini savunmak için olacak,

"İyi ya.. Caminin avlusunu süpürten adam, bir kez de bizim caminin içine girip de namaza durur..."

Yaşlıları, başıyla, elinde terazi kanter içinde kahvenin içinde koşuşan Mehmet'i işaret etti :

"Ekmek parası dostlar... Bizim sabah namazından yatsı namazına dek böylecene konuşuyor... Namaza duracak vakti mi var?"

"Tutak'tan niye dönmüş gelmiş?"

"Yedi bin öğretmen niye Alamanya'ya gitmiş.. Geçim zorluğu, ırhat da komuyorlar..."

Bu ara Mehmet geldi yanlarına,

"Hiç hilâfım yok; besbelli beni çektiştiriyorsunuz Hafız Ali Emmim." Gülüşmeye başladılar. Yaşlıları;

"Edecek lâf kalmayınca.. Sonra da sen çok mühem adam-sın. Hocalıktan kahveciliğe geçmiş bir adamsın..." Beni işaret etti :

"Yabancı arkadaşın olacak... Konuk mu geldi?"

Mehmet, bizi tanıştırdı. Ne var ki sohbet edecek vakit bula-madık. Koca Caminin minare-

bence

CİNSEL ŞİDDET ROMANLARI, HİKÂYELERİ

Mehmet Seyda

Mike Hammer, James Bond gibi katil-dektif romanları sonunda kabak tadı verdi. Gülümseren okunur, seyredilir oldu. Nitekim, "sinema" bunun daha önce farkına vararak, bu tür serüvenleri güldürü filmlerine dönüştürdü. Hırsız - polis romanlarının en güzelisi dün de, bugün de benim için hiç değişmez: Arsen Lupin. Fantoma, Arsen Lupin'in yanında çok daha kaba sabsdır. Elini kana hiç buluşturamaz benim "kibar hırsız"ım, adamı öldürmesi kaçınılmaz olduğu zaman bile, adam başka bir nedenle, daha önceden ölmüştür.

Jerzy Kosinski'yi anacağım. Uzakları görür, kurnaz bir yazar o. Amerika'ya göçünce, Amerika'nın "şiddet" hikâyelerine bayıldığını hemen çakmış. "Adımlar", hayvanla çiftleştirilen narin kızı seyre koşan kaba "ruhlı" köylülerin, kendi kollarını yiyip bitiren ahtapotların, arkaşağlarının üretim organını iki taş arasında ağır ağır ezen askerlerin "vurucu" hikâyeleriyle doldurulmuştur. Biri biter biri başlar. Bu soy romanlarla hikâyeler satıyor. Kapının elinde kalıyor. Satışı engeller hiçbir neden yok, çoğu "best seller".

James Dickey'in yazdığı "Nehir"de böyle bir romandır işte. Dört arkadaş (Bobby Lewis, Drew ve olayın anlatıcısı Ed), üç gün sürecek bir kano gezisi için, Amerika'da küçük bir güney kasabasından yola çıkarlar. Durmuş oturmuş, göbek bağlamış, evli barklı, yaşamlarını çoktan düzene sokmuş kişilerdir. Gelgelelim, nehrin sapa bir yerinde biri yaşlı, biri uzun olarak tanımlanan iki adama çatarlar. Bobby, gezinin hemen hemen hiç işe yaramaz arkadaşları, adamların tüfeği kulak gerisine dayanarak, Ed'in gözleri önünde düzülür. İlikleri donduran korkunç şey, inanılmaz şey. Umulur muydu, kimin aklına gelirdi, düste olsun görülür müydü? Hadi bakalım, büyük gerilim, "soluk kesen serüven" başlayacaktır. Saldırganlardan birini okla öldürdüler, ok göğsünden girdi sırtından çıktı, öbürü kaçtı. Artık onu pusuya düşürmek, haklamak gerekir.

Jean Grav - ünlü anarşistlerden - yıllarca önce : "Öldürmekten korkmuyorsam, öldürmek hakkımdır" demişti. Erkeklik o-

nuru battı mı? İki adamdan birini öldürünce, ne yapacağı hiç belli olmayan öbürünü susturmak, bu işi ormanın ve nehrin yalnızlığında, yabanılığında bitirmek kaçınılmaz olmuyor mu ?

Ne ki, James Dickey'in çok başarılı bir anlatım temposu tuttuğunu, okuyucuyu sürüklediğini, anlattığı her şeye inandırıcılığı yadsıyamam.

Biz, son yılların hikâye ve romanlarında bunlardan mı örnek alıyoruz? Raslantı mı, yoksa denk mi geldi ? Edebiyatımızda da, cinsel şiddet konularının son zamanlarda daha çok işlendiği bir gerçektir. "Beyaz Lâle", "Bomba" gibi "dehşet" veren cinsel sapkınlıkları içeren hikâyeler artık gerilerde kaldı. Gözü yaşlı müzimiz aşkların, "habbeyi kubbe yapan" aşırı duygululukların yanında olmak, bir bakıma çağ dışı olmaktadır. Öte yandan, okurun gözlerini "faltaşı gibi açın" korkunç cinsel romanlarıyla hikâyelerinin yanında olmam da istenemez. Gerçi öpüşmenin gizli ve eski çağlardan kalma bir ısırtma olduğuna inanıyorum, ama bu, ne ilkel koşullarda yaşattır olduğumuzun salt cinsel konuda örneklendirilmesinin "toplumsal gerçekçilik" olduğuna inandırmaya yetmez beni.

İnsan ruhunu kamçulamak ve katılaştırmak değil, yumuşatma, içindeki düğümlenmeleri çözme, hiç değilse "başka"larını anlamaya olanaklar yaratmadır söz konusu olan. Çeşitli yollardan geçer, çeşitli öz ve biçimler uygulanır, biliyorum. Bunun içinde olayı tersinden göstermeler de yer alır, biliyorum. Biliyorum da, beştan sona dehşet tabloları çizmenin elvereceği görüşüne katılmıyorum. Romancının, hikâyecinin gerçek işçiliği, aslında yüreğinin kanayan, sızlayan, insanı insanca anlamaya, sevmeye çağırır bir yanı yoksa, cinsel ilişkilerdeki şiddeti yarıdakçılığına almış bu soy romanlarla hikâyelerin uzun ömürlü, kalıcı olacağını sanmak boşunadır, diyorum.

Gene şu an, Truman Capote'in, okuması için bir dostuma verdiğim "Soğukkanlılar" adlı kıyacı romanını ensiyorum. Capote, uğraşmış didinmiş, belleğimdeki doğru kaldıysa, beş yılını bu konuya harcayarak, katillerin bütün dosyalarını bir bir

Şaşkı

Yüzünü nereye koyacağını bilmiyordu
Tadar tatmaz o yasaklı meyveden
Gitti bunu yaşlı bir bilgeye sordu
Boş ver artık dedi bilge, seviyorsan!

Gözlerini nereye koyacağını bilmiyordu
O güzel denizde, soyunuk gören
Başkasına o gözlerle bakmak artık zordu
"Öbüründen daha güzelim" diyebilen!

Ellerini nereye koyacağını bilmiyordu
O meleğin saçlarını sevip okşayan
Hele göğüsleri onun birer kordu
Yanıp giderdi onlara bir dokunan!

Dilini nereye koyacağını bilmiyordu
Ona, seni seviyorum, diyen
Alev gibi her yerinde gezinen.
Sevdi ama meğer ona olan oldu!

Mehmet SALİHOĞLU

incelemiştir.

Niçin ?

Elbette, yalnız tüyler ürperdir ve insanın insana güvenini ortadan kaldırır bir serüven yaratmak için değil, olayın gerisinde yatan insancıl dramları da vurgulamak için. "Aslında hiç kimse sanıldığı kadar kötü ve suçlu değildir" anlayışından yola çıkmış, Romandaki gençlerin "en şair ruhlusu" adam öldürmeyi en acımasız işleyendi. Romancı burada, bilinçaltı nice içedönükse, bilinç o kadar saldırgan olur, yada bunun tersidir; bilinçaltının dışadönüklüğü oranında bilinç içedönüktür, görüşünü benimsiyordu. Gerçekten, ruhi limde çürütülmemiş "telafi" kuralıdır bu. Kişi, yaşama, varolma dengesini böyle kurar, sürdürür. "Şair" genç, bir yerde yüreği dayanmamış, öldürdüğü insanın başını yumuşak bir yastığa bırakmıştı. İlk bakışta bu bize çok saçma gelmekte, ama dibini kurcalayınca anlam kazanmaktadır. Gene, olayın, davranışın kökeninde "insancıl" bir şey vardır. Romancının büyük insan sevgisi, toplumla birey çatışmalarını ustaca kavraması, bütün olaya ışık serper.

Son günlerde bir de "O'nun Hikâyesi"ni okudum ki, çıkmazlara saplanmış çağımız insanının kölelikle mutluluğunu araştırıyordu. Pauline Réage adı takma bir ad idi, romanı aslında kimin yazdığı hâlâ bilinmiyordu. Sade'nin değindiği, işlediği konular, Kadınlar kırbaçlanıyor, kaba etleri "mal" gibi dağılıyor ve oralarına demir halkacıklar bağlanıyor. Ve hasta ruhlu "O" da bunların karşılığında erkeğe : "Seninim, seni seviyorum!" diyor. Acı, gözlerinden yaşlar fışkırtıyor, ama "O" mutlu. Mutlu mu ?

Romanın sonunda intihar edecektir.

"Benim hiç de kalmak kalmamak gibi bir kaygım yok. Şu kıyıların toptan adını düşünüyorum da..."

"Bunun hesabını kimse sorarsa, bir gün tarih sorar sorumlardan..."

"Ohoooo!" diye gülmeye başladı; "Tarih sayfalarına, gelecekte sorulacak sorulara karşılık veren bulunmaz."

"Suçluları öğrenmek yeter. Onlar da tarih sayfalarına geç-

miş olur. Neyse.. şimdi bilgiçlik taslayıp yukarıdan konuşmayalım..."

"Eve gidip yatalım.. Yoldan geldin, yorgunsun."

"Sen, benden yorgunsun.. Hergün böyle mi bu iş?"

"Alışıyoruz. Sabah namazından önce, sabahçıların çaylarını hazırlamak da var..."

Kaltık, kapağa yördük. Ocağına seslendi :

"Efe, ben kaçıyorum... Konu-

ğum var..."

"Tamam hocam, ben bakayım, kasvet çekme.. Haydi iyi geceler..."

"İyi geceler.." deyip sokağa çıktık. Ortalıkta zehir gibi bir Sonbahar rüzgârı esiyordu. Kaldırımlar su içindeydi. Başımı kaldırıp, Koca Caminin avlusundaki ulu çınara bir kez daha baktım :

"Demek kuru yaprakları, her gün süpürtüyorsun.." diye yine

söylendim, Mehmet de durdu; uzun uzun çınara baktı. Çınarın kalan, dökülmeyen yaprakları şavkla pırıldıyordu pembe pembe :

"Ne yapalım," karşılığını verdi, "dalından kopanlara, dökenlere karşı yüreğim yufkadır bilirsin..."

Eve doğru, içenin dar yollarına doğru yürüdük; Koca Caminin arkasındaki mahalleye girdik.

AVNI ÖZTÜRE'DE TÜRKÜSÜZ DÖNEM

Naci Girginsoy

"Yakın uzaklığım dur düşün / Rüzgârlı
yım çok özlemim bayrak / Dışım ayıp yar-
gı seninle içim / Bu yürekle seni kullanma-
yı bilmedim." Tanrı'nın eli değmiş o mut-
lu şair kişilerden biri boşlarsa şiiri, uzun
bir aralıktan sonra dönerse, sevinmez mi-
siniz? Sanat, engelli maraton. Başlamaya
gelmiyor. Arkalarda kalıyorsunuz, geriler-
de. Bir hız alış, bir yeni atılım duraklama-
sı belki. Şimdi daha sağlam adımlarla, da-
ha hızlı koşmanız gerekecek : "Daha ö-
persem gözlerimi yummayacağım / Yüzüm
yangın yalazı gör işte / Ben hiç senle ol-
madım hep karanlık / Aydınlığı beklemem
bunca." Güzel, içtenlikli dizeler yazan, duru
bir türkçeyle sıcak şiirler söyleyen bir şa-
irin, Avni Öztüre'nin onaltı yıl sonra çr-
kardığı üçüncü şiir kitabını, *Türküsüz Dö-
nem*'i okuyorum. Avni, benim çocukluk ar-
kadaşım. Okulda beraberdik. Yakın dostlu-
ğumuz hiç kopmadı. Sahne - 1944, Yeniden -
1955, *Türküsüz Dönem* 1971, kitaplardaki
şiirler yabancı değil. Avni'ye, şiirlerine,
kitabına tarafsız kalmak güç.

Siz tanık olun, siz eleştirin: "Kasım bir
ışınlar cılız / Kıyılar iltıman yel üfürmü-
yor / Başbozuk iskele uyduruk maviler
de / Eziklik bir ey garipsemelerle gelen /
Yıkılası." Kasım Bir şiiri, sonbaharı, tür-
kenişi simgeleyen sapaşgılam deyişle bi-
tiyor: "Bir yağın yaprağı toplamışlar /
Yakıyorlar." Yaz Bitiminde şairin söyleye-
ceği vardır : "Yadsınan bir yaşamın gör-
cesi / Sağır dilsiz umursamazlık içinde /
İlk yağmurlar ekim'le gelir / Ağlamak ne-
dir varsa içinizde." Öztüre'nin duru türk-
çeye, yeni tılcıklere eğilimi büyük. Bu tılcik-
leri çoğunlukla şiir örgüsü içinde yerli
yerinde kullanıyor. Kimi kez yerini bula-
mıyor tılcıklar, aksıyor. Sanırım Yetinil-
mez Gecede böyle olmuş. Avni'nin şair ya-
radışı, sağduyusu, sürekli çabası, elbet bu
güçlüğü de üstesinden gelecektir. Kitaba a-
dını veren şiirin, *Türküsüz Dönem*'in ba-
şarılı dizelerine ulaşacaktır : "Gıysileri
özentili içinde çevremizin / Yiğitliğe ver-
gi salt avuntusuz yaşam / Diller konuşur

dilsiz eller tutmaz / Bir özlem gizeminde
kentlerin."

Tutsak Yaşantı'da bize göre aynı başa-
rıtı, duru şiir dilini buluyoruz : "Ama
günler yoksun delişmen anıdan / Bakın-
ver yöreye şişelerce rakı bomboş / Yadur-
ma bir sevisiz / Yoz yargılardır ardından /
Başkaları adına yaşa ıpsıslak yastıkların /
Anımsa elinin el olduğunu gözünün göz /
Şimdi yitirmelerle gününü / Köşesiz çir-
gisinde yaşamın." 28 Şubat 1970, Avni'-
nin güzel şiirlerinden birini yazdığı gün
olmalı : "Testimiz tahtaboşta gün ışıdı
minderlere / Canlar buğulu resimler çir-
dik pencerelere - Taş kesilen sıcaklığın an-
larda konuk / Dün gibi daha çıkışınız kır-
lara / Tenteli arabalarla / Yemiyor aş-
mız komşulardan ağızımız buruk / Direği
yıkık evimizin kırık merdivenleri / Asılı
bir bir sofada babamın gıysileri." Şair, So-
luk Aldıkça mutludur : "Apaydınlık eden
yüreğimi / Bu binlerce anlatısında sevi'nin /
Pekiştiren günlere güçlü / Selam diyorum
mutluyum." Boşyokçu Ahmedî tanımazsı-
nız, Avni'le ben tanırım. Ona ağıt yara-
şır : "Ağladım neden bilin ağlayım niye /
Yoksa inancınız aptallık işte / Yitik kal-
dırımlar hani akçül taşlarımız / İnsanlar
dalgın aldırıyorlar artık. - Öldüğü var üç
gün sineklerle konuk / Mutsuz çocuklar
babalar bilmez utanmayı / Bin koy bir ka-
zan bankalar günlere şenlik / Daha çok el-
ler Tanrıya Boşyok Ahmedî bekleyin."

Günaydın İstanbul, merhaba Anı Resim-
leri: "Tingir mingir Şişhaneden / Ardısıra
Yüksekkaldırım / Yüksekaldırım kapalı a-
cın / Çalgı çağnak renkler içinden. Her
pancurda yüreğimiz hoplardı/Mehmet Rauf
Saffet Nezihî köşkler konaklardı/Bizler dı-
şarda aşık/Kızlar piyano çalar verem olur-
lardı." Anı Resimleri; İstanbul'dan ilkgenc-
likten, kopuk kopuk yaşamdan : "Bu İs-
tanbul anısı bir Rami sırtlarında / Ağaç-
lar çiçekte yetişmiş nasıl saçak uçlarında
Tüm kadınlar iyi ter kokulu kısır / Bir er-
kekler arsız kötü er kaçağı kimi / Silik ay-
nası Şubat güneşinde Galatanın / Korku-

Kader

Zaman bir saniye yıl yitmişiydi
Kahpe felek hiç yüzüme gülmedil
Geldin bu dünya gülmezsin dedi
Beni kabdan kaba koydu bu kader

Onüç sefer hastahaneye yattım
Derman gelir diye yollar gözettim
Bugün yarın dedin gönlüm aldattım
Yıl yetmiş yediye gelene kadar

İstanbul'da Ankara'da, Sivas'ta
Yüksek ihtisasta iyolur hasta
Ömrüne bereket hekimler usta
Ölüm erteledi bilmem ne kadar

Hastahane hastaların yuvası
Yataklardan gelir hastanın sesi
Çetin olur hastaların gülmesi
Sorki neler çekmiş gülene kadar

Nice zehir içtim dost eli ile
Kafa çatlak gözü perdelli ile
Kırk üç yıl eğlendim bir deli ile
Tükenmez derdim var sanma bu kadar

Gam ile yuğrulmuş bu dertli beden
Yoksa tecelli mi bilmem ki neden?
Vasiyetim size budur ölmeden
Oku, çalış, öğren ölene kadar.

Veysel der tükenmez bu benim derdim
Katlandım cefaya şükrettim durdum
Yaşasın milletim, bayrağım yurdum
Dilerim Allahın sonuna kadar...

Aşk Veysel ŞATIROĞLU

suz duasız anlatımsız yaşamır." Anı Resim-
lerini okurken, kimi yerde, Orhan Veli'nin
Destan Gibi'sini anımsadım. Avni, sür-
dürece Anı Resimlerini; şiirine geçmiş
in kişileri, olayları, renkleri yansıyacak.
Sözgelimi Muzaffer Tayyip'i bulduk anı
resimlerinde, çocuksu İstanbul'un uçsuz bu-
caksızlığını, şairiçliğini ve şiirini. Şair
Avni Öztüre, iş adamlığına yönelmiş; bür-
yük yapılar kurmuş, fakara şiiri boşlamış-
tı. Şimdi, iş adamlığını bırakmış; bıraktı-
ğı şiirine dönüyor, daha zengin.

Türküsüz Dönem'de şiire dönen yetenekli
bir şairi, Avni Öztüre'yi selâmlıyoruz. O
kuyun Türküsüz Dönem'i, kendinizce eleş-
tirin. Sanırım siz de içtenlikle selâmlıy-
caksınız.

Rübailer

I

Parlaklığın altındaki neymiş gördük
Gündüz değil aslında geceymiş gördük
Son hamlede bir noktaya geldik, orada
Binlerce devin hepsi cüceymiş gördük.

II

Bir kısmına her mevsimi cennet görünür
Bir kısmı doğuştan yere düşmüş, sürünür
Tanrım! Ne düzensiz bir ömür vermişsin
Son hız yaşanır, sonra yavaştan çürünür.

III

Bitsin diyorum bunca karanlık bitsin
Boş midelerin duyduğu açlık bitsin
Mâdem ki eşit geldik eşit gitmeliyiz
Haksızlık imiş, zulm imiş, artık bitsin.

IV

Hep zulmederek halkı soyup gitmişler,
Eller keserek, gözler oyup gitmişler
Yıllar yılı çaldıkları dünyâ malını
Bir gün yine dünyâda koyup gitmişler.

V

Bir gün gelecek kalmıyacak mihnetimiz
Son yaklaşıyor, eksiliyor kuvvetimiz
Bir anıyacak çıkmadı, yıllar geçti
Sanmam ki bilinsin giderek kıymetimiz.

VI

Duyduk kaçınılmaz sonucun geldiğini
Ömrün azalıp gitgide eksildiğini
Gözyaşları, yalvarmalar artık boşuna
Bir hâkimi mutlak okuyor bildiğini.

KENDİNİ TANIMAK, KENDİNİ AŞMAK ÜZERİNE

İsmet Kemal KARADAYI

— 13 SANTIĞRATTA KASTAMONU

vurdumduymaz bir masatakvimi çabukluğunda günler
sevibozması duyarlılığımızı alır götürür
eksi on üç santığratta kastamonu
kalipsoiu şarkılar zirzopluğu ve unutulmuş cumartesiler

sarıya çalan anıların nasıl da uzayıp gider

Sıyami ÖZEL

Düşünce alanlarında, kültürde, sanatta zamanı, dönemleri, çağları geçerken, içinde bulunduğu durumun gerekliliğine göre en iyi, en yeni, en uygar, en ileri yaşayışlara atlamalar yaparken insan, salt kendisinde kalamama, kendisiyle yetineme, kendi bilgi ve ürünleriyle oturamama gerçeğinden yola çıkmıştır ve çıkmaktadır. İnsanın "toplumsal"lığından ve aramız, değişiş, duruma uygunluk sanlarından gelir bu. Aslında her konuda genel bir oluşum, genel bir sonuçtur bu aynı zamanda.. Tinsel, özdeksel..

Küçük küçük yaşantılarımız, önü sonu belirsiz yaşantılarımız boyunca sık sık karşılaştığımız "kendini tanı!" ünlemleri de, "insan, önce kendinden kurtulmalı, kendini aşmalı.." önerileri de işte bu anlamdadır, bunun içindir..

İnsanlar, ancak kendilerini ya da bireyleri tanıdıkları zaman yine o "kendini" ya da "bir şey" dediklerimizi aşarlar.

Düşünen; yaşadığının, bundan ötürü de insan olduğunun ayırdına varan kişilerin işidir yüzyıllar boyunca kendini tanımak, kendi bencilliğinden ve kendini üstüste yinelemekten kurtulmak; kendini yeniliyerek, geliştirerek aşmak..

Kendini aşmalar, yani kendini yinelemelerden, başkalarına benzemelerle uymalardan kurtulmalar, "yeni"yi aramalar olmasaydı sanat alanında da bugünkü çizgiye varılabilir miydi? Bugünkü sanat anlayışına ve sürekli gelişimine ulaşılabilir miydi; kendini aşma kurtarışlarına, küçük büyük, sayısız uğraşta yer verilmeseydi ?

"Sanat ne?.." "aşmak ne?" diyen, sanatı da, aşmalar için de kendini aşmayı da anlamamış kişilerin bu görmez davranışları kimler için kaç kuşu kazar, yurt ve insanlık için kaç adım öteye gider, bir yana, herhangi bir sanat dalında kim kimi aşmıştır; kim, ne zaman kendini aşar; kendini aşmanın anlamı, koşulları ve sınırları nedir; kendini aşmak nasıl olur ve nasıl olunca olmaz; evrim ilişkileri yönünden kendini aşmak neye denir; kendini aşmayan gelişmeler var mıdır, varsa onlara ne ad verilir; sa-

nat tarihçileri, sanat eleştirmenleri kendini aşmak konusunda nereden başlayıp ona nasıl eğilmeli, onu nasıl sıralamalı ve nereye dek getirmeliler? Tüm de yanıt bekleyen, çözüm isteyen sorunlar ve sorulardır bunlar..

Şu da bir gerçek : Her dönemde, her çağda, her tarih-

sel bölümde kendini aşmışlar, kendini aşmamışlardan çok daha azdır. Buna karşılık, bu birincilerin gücü, etkisi, böylece de toplumu ve buna bağlı olarak sanatı uygun aşamalara dek alıp götürüşü daha çoktur, daha yaygındır. Her zaman, yenilemeler, yenilemelerden doğan değişik beğeni ve ürünler,

daha çok irdeleme ve yararlanma konusu olmuştur.. Bu sonuç bile kendini düşüncede ve sanatta aşmış, bunu uygulamış kişilerin (ki, bu aşmışlık özel ya da genel evrim kurallarına uyularak da olabilir, çağ ve gereklilik koşullarına göre özel ya da genel devrim sıçramalarına yer verilerek de olabilir.. yani, çağının ve özünün adamı olmak; özgür, korkusuz, içten bulunmak; geçiş ve geleceğe pencerelerini kapamamış bir kültürün gerek içlemi, gerekse kapsamı geniş ve derin o gerçek anlamına, daha iyisi, bu güce, böyle bir sanclı çalışmanın tadına varmakla..) değerini, büyüklüğünü ortaya koymaya, anlatmaya yeter..

Değişim gereklidir, yaratıcıdır, önüne geçilemiyendir toplumlar için. Buradan, genel bir biçime ve gerçekten gerekli, yaratıcı, önüne geçilemez olmuşsa insancıl bir gelişime varılabilir. Böyle bir durum, kopma değil de ilerleterek "karşı"lara çözümlen "sıçrama"lar olarak sayılsa bile (ki, oralarda rastgelelik ve özentiler değil, ölçülü, biçimli, belirli olmak zorunluluğu vardır..) sanatçı için insana özgü bir evrim kurulu zamasından ötede bir anlam taşımaz.. Sanatçı üdama taşı, sanatçı robot, sanatçı kopmuş yaprak ya da salt yedek parça değildir.

Öte yandan, sanatçıyı, her an için bir taşkın su, hep bir gömlek değiştirici rolünde tasarlama da doğru olmayacaktır. Sanatçının, topluma uyarlıktan başka bir de kendi dünyası, yetenekleri de içine alan kendi tinsel yapısı vardır. Sanatçı, tek olarak kendinde, çok olarak toplumda var olan kendince ve topluma dönüşümler gösterebilen kişidir..

Gözleri kapalı dönüp durma benzetimi hoş kaçmasa da bir gerçeği anlatır insanoğluna. Yerinde saymak, öykünmek, beşkasının aynı olmak.. Sanat yaratıcılığına varamamaktır bu..

Belirli ve bir amaca yönelmiş öğretiler bir yana, aynı konuya değişik açıdan bakarsa, kendini etkilenmelere açık tutsa bile sanatçı, sürekli olarak aramaktan ve kendini aşmaktan kaçmamalıdır. Kaçış, sanatta öldürür çünkü, yaşatmaz..

Eşkenar Dörtgen

Atlayıp zıplayışlarında maymunların
Uzak çocukluk günlerini anımsamak
Çılgınca muziplikler ve unutmak

Afrika gemileri denize açılıyor

Yaşlı iş adamlarının komedyen maymunları
Şu küçük Kiki
Yurt özleminden öldürdü belki

Elveda elveda uzak çocukluk
Ama yine de seninleyiz biz
Sarhoş taklaları boşlukta ayyaş Villon'un
İlmeğe boynunu uzatır gibi
Asılması gerekliliğimize
Janko Kral'ın yaşamına eş

Ve Marquis de Sade'in fantezileri
Paris'i ateşe veren
Alkış toplamak için
Bastille'in pencerelerinden

Ya da yaşamı ve ölümü Vezir Muhtar'ın
Ya da senin şiirlerin sevgili Nezval
Ve binlerce başka mozaik

Çocukça budalalıkların anıtı şavkı, gökyüzüne
Yuvarlak yüzler
Yuvarlak gözyaşları
Gemi çarklarının su düzeyinde
Yuvarlak çakıllardan paramparça
Ve duman halkaları ilk sigaranın

Yeryüzü oyuncaklarla mı donatılmış
Sonsuz elipsi çizmek için
Ve dönüp duruyor yuvarlakta kumar düşkünlüğü
Ben ve sen, değirmencinin ineği
Değirmencinin eşiği, sensin o..
Bin kez elveda çocukluk, uzaklarda değilsin yine de
Unutulur zirzopluklar, maskaralıklar
Ama sormaz mı çocuk : nasıl olabilir bu
Ağladıkça bozulmuş oyuncaklara üzüntüsünden
Parçalanmış yuvarlaklar dört köşede
Görün : eğilmiş çarpık bir resim
EŞKENAR DÖRTGEN — Oyuncak parçaları

LACO NOVOMESKY

(SLOVAK ŞİİRİ)

Çevirenler :

Ayşe Kandaş — Kemal Kandaş

Başbaşa

MEHMET SEYDA ile..

Doğumu 15. 8. 1919'da, İstanbul'un Kadıköy'ünde. Dönmüş - dolaşmış, şimdi yine Kadıköy'de oturuyor. Bir yaşında torunu var; iç hastalıkları uzmanı, "muhasibeci", anaokuluna giden - gitmeyen çocukları. Annesi Remziye Ruhsar Hanım, eski bir Saraylı. Babası, Mahmut Kâmil Bey, eczacı ve kimyagermiş. 1951 - 1960 arası, İstanbul Belediyesi'nde, aynı zamanda gazetelerde, 1961'den sonra, yine üç yıllık bir gazetecilikle, Basın İlan Kurumu'nda çalışmış, yine Basın İlan Kurumu'nda görevli.

Düşünüyorum da, "Mehmet Seyda" denince, üzerine çok yazılan, çok söylenen bir sanatçı geliyor usuma. Sonra; saymakla bitmeyen yapıtları ve de kazandığı ödüller.. Romanlarına bakıyorum : 1958'den buyana YAŞ AĞAÇ, NE EKERSEN, CİNSEL OYUN, BİR GÜN BÜYÜYECEKSİN, KOROĞLU, SULTAN DÖŞEĞİ, NEMRUT MUSTAFA, SÜEDA HANIMIN ORTANCA KIZI, YANARTAŞ, İHTİYAR GENÇLİK ve ŞEYTAN ÇEKİÇLERİ; sayısı on bir. Bunlardan, yarışmaya soktuğu her romanı ödül - armağan kazandı : NE EKERSEN (1958) Yunus Nadi Roman Yarışması üçüncülüğü; BİR GÜN BÜYÜYECEKSİN (1964) Çocuk Romanları Yarışması birincilik ödülü; Zonguldak Kömür Havzası'nın tarihsel - belgesel anlatımı olan iki ciltlik YANARTAŞ (1970) TRT ödülü; İHTİYAR GENÇLİK (1968) May Roman ödülü..

Öykülerini (6) betikte topladım: BEYAZ DUVAR, ZONGULDAK HİKAYELERİ, BAŞGÖZ ETME ZAMANI, OYUNCAKÇI DÜKKANI, GARNİZONDA BİR OLAY ve ANAHTARCI SALİH. Bunlardan BAŞGÖZ ETME ZAMANI (1964) Sait Faik Hikâye Armağanı'nı ŞEHZADE'NİN BAŞIDIR adlı uzun ve henüz yayınlanmamış öyküsü ise yine 1970 TRT Hikâye Yarışması ödülünü kazandı.

Dahası var : Bunlara; 1969'da, Kemal Tahir'in "Devlet Ana" adlı romanının olumlu - olumsuz yankıları üzerine düzenlediği bir açık oturum olan "TÜRK ROMANI" adlı kitabı, 24 edebiyatçımızın yaşam öykülerini yarı kendi araştırmalarıyla derleyen EDEBİYAT DOSTLARI adlı incelemesi (1970), Kendi sanatçılık oluşumunu etkilemiş yazarları (genellikle romancıları) tanıtan BİR AÇIDAN adlı derleme ve denemesi, 1964'de, Milliyet Gazetes'i'nin Karagöz Oyunları için açtığı yarışmada ikincilik alışı..

Kimi öyküleri Çekçe'ye, Bulgarca'ya, Almanca'ya çevrilmiş. Güzel..

Şimdi kalkmış, "Sinir bozucu bir durum.." diyor buna. "Niye?" diyorum: "Başkalarının da sinirlerini bozdu.." diyor. Şimdi çık işin içinden.. Eklüyor: "Başkalarını sinirlendiren bir şey benim de bozar sinirlerimi. Artık hiçbir yarışmada yokum." Hoppala...

★

— Sizi yazınsal tutkuya iten nedenler ?

— Çeşitli. Her şeyden önce yalnızlık duygusu ve sıkıntı. Yoğun bir iç sıkıntısı. Aspirin baş ağrısının devası ise, edebiyat da yalnızlıkların devasıdır. Buna, yazma alışkanlığı edinmiş birisinin, kendisini ancak başkalarının mutsuzluklarındaki nedenleri araştırıp, onlarla birlikte kurtuluş yolları, çözüm yolları arama, bu yolları sezdirme çabalarına düşmenin tutkusu eklenmiştir sonradan.

— Halen özerk bir kurumumuzda görevli olduğunuza göre, bunca yıllık başarılı çabalarınız, rahatlıkla bir yaşam dönemine erişti mi sizi ? Siz ve aynı düzeydeki gündüz sanatçılarınız için bu konuda söyleyecekleriniz var mı ?

— Bana, Milli Piyangodan 1 milyon çıktı diyelim. Spor Toto oyradım, 100 bin lira çıktı. İmgelemim, lotaryacı bir düzende başka türlüünü tasarlayamıyor. Biz, onca verimli Orhan Kemal'i de rahata erdiremedik. Bütün paramı, kitaplarımın ya-

yımına ayırıyorum. Başka şey gelmez elimden. Mutsuzların arasında, tek başıma mutlu olmam mümkün değildir çünkü. Gene anlatacağım, gene yazacağım. Demek, benim yaşam çizgim daha öncesinden kenkimce kararlaştırılmış. Bu çizgiden dışarı çıkamam. Çıkarsam, geçmişimi, kişiliğimi yadımış olurum. Üstelik, her sanatçının, üç aşağı beş yukarı, benim gibi düşündüğü kanısındayım. Yoksa, yazarlık başka türlü bir şey midir ?

Değildir. Hayır, değildir!

Haa, bir de, "rahat bir yaşam dönemine erişti mi sizi?" dediniz. Yok öyle

GÜVERCİNE GÜLVERCİN

eski adına gülççek
güvercine güilvercin
yüzündeki gülayna
parmağında gülyüzük

İLHAMİ EMİN

bir şey. Yakınlarım, dostlarım bilirler benim hangi koşullar altında durmadan çalışıp yazı yazdığımı. Bunun bana neye, nelere "mal" olduğunu bilirler. Çalışmalarım destek görse bile bir memurum alt yanı. Siz hiç bir memurun rahat yaşama düzeni kurabildiğini gördünüz mü? (Kusura bakmayın ama..)

— Öykü ve roman üzerinde duruyorum; sanatçılarımızın eğitim durumları üzerine düşüncelerinizi bilmek isterim. Yapıtın varolabilmesinde önemli koşulları sıralar mısınız ?

— Sıralayamam. Gücüme gider. Şunları söyleyebilirim sadece; gerçek sanatçılardan çoğunun "hayat okulu"nda piştikleri ni biliyoruz. Yoksulluklar, acılar bilincine işlemiş karşılaştırmalardır onu pişiren. Gorky gibi, Jack London gibi, Balzac gibi yazarların yaşam serüvenlerine bakılınca, demek istediğim daha kolay anlaşılacaktır.

— Genç öykücülerimize, roman yazma heveslerine öğütleriniz ?

— "Biz de öğüt verecek duruma geldik mi? Estağfurullah.." desem olmayacak. Aşırı alçakgönüllülükte bir kendini beğenmişlik barınır. Sonra da, herhangi bir şeyin, bir durumun, her zaman tersiyle, karşıtıyla varolduğunu hesaba katıyorum. Onun için, şöyle diyeceğim; genç bir yazar, çok iyi bildiği şeyleri, çevresinde gördüğü, kendi yaşadığı şeyleri anlatarak yola çıkmalıdır. "Çizmeden yukarı çıkmamalı"dır hiç. Aralıksız bir şekilde okumalı. Karşıtırmalı, araştırmalıdır. Başlangıç döneminde, bir yazıyorsa beş okumalıdır hattâ. Bize, başımızdan geçen her olay ilginç, özgün görünür. Gerçek özgünlüğün nerede olduğunu kavramak ise, okuyup araştırmakla gerçekleşir. Ayrıca, genç yazar, her yazdığına sıcaklığına yayınlama hevesine kapılmamalı, derim. Bekletmeli dosyasında. Aradan bir zaman geçince yazıya gene bakmalı. Başkalarının eleştirileri gerekmez, kusurlarını kendi görecektir, kusurlar ona kendiliğinden sırtacaktır.

Sonu 16. sayfada

Eşlerinin Gözüyle: SANATÇILARIMIZ

HALİME ÇELİKER'in Gözüyle Mehmet Seyda

1926 yılında Moskova'da doğmuş. Babası Hemşin'li bay Şuayıp, Vali Nurettin'in deyişiyle: Fırıncı - Pastacı, Annesi: Olga, Sonra, Türkiye'ye göçetmişler. Konservatuar'ın Şan Bölümü'nde ikibuçuk yılı var, bütünleymemiş. Şimdi, "memur", çalışıyor, yakında emekli olacak.

Ben, Seyda dostumla konuşuyorum. Bu, Halime, mutfakta, Çiğdem, bir bakıyorsunuz annesinin yanında, dönüveriyorsunuz, yanbaşınızda. Elinde bir kâğıt, bir de kalem. Soruyor; yanıtıyorun: Kızların, torunların.. Dörtbuçuk yaşındaki Çiğdem bu, gözleri ışıl ışıl; okula iki yılı mı var; değil, üç yılı var. Elinde kâğıdı - kalem, kargacık burgacık, not alıyor üstelik.

Sonra Seyda, telefon ediyor: Sabahattin Selek yakın dostları; yakınların da da oturuyor, ve geliyor. Soframız tümünden zenginleşiyor. Çiğdem, Selek Amcası'na ne düşün.. Kiskanırsınız. Ben kiskanmıyorum. Halime Çeliker'e sorularım var. Soruyorum :

Atf ÖZBİLEN

— Seyda dostumuzu "eş" olarak seçerken, sanatçı kişiliğinin etkisinde miydiniz?

— Değildim sanıyorum. Daha çok, onu bana, başı dertlere girmiş biri olarak tanıtmışlardı.

— Ne zaman ve nasıl tanıştığınızı, evlendiğinizi anlatır mısınız?

— Pek normal bir şey olmadı bizimkisi. Kanlıca'da oturuyorduk, 1954 yılında. Buzlar gelmişti Karadenizden. Bir sabah evden çıktım, vapura gidecektim. Arkasından O'nu gördüm.

— Sonra?

— Sonra, tanıştık işte. Kadıköy'de de, aradan 10 yıl geçtikten sonra, iki tanıdığımızın deftere imza atışıyla evlenhik.

— Sanatsal yönden bir uğraşınız oldu mu hiç?

— İki buçuk yıl kadar Konservatuar'a gittim, şan dersleri aldım.

— Bu tür bir çalışma alanına yönelseydiniz, hangisini seçerdiniz?

— Müzik. Ses. İnsan sesi, şarkılar ve aryalalar..

— Çiğdem, henüz dörtbuçuk yaşında, 1-leride, bir "meslek" seçimi sözkonusu edildiğinde, hangi alanı seçerirdiniz?

— Dansla, müzikle, kitapla ilgilenmesini istiyordum. Hepsisiyle de ilgileniyor. Bakalım hangisi daha ağır basacak!

— Çalışıyorsunuz, "memur"sunuz, değil mi?

— Evet, 27 yılın bitmesini bekliyorum.

— Eşinizin özellikleri nelerdir sizce? Tutkuları, davranışları ve olumlu-olumsuz yönleri?

— Kocahığı on para etmez, ama iyi bir babadır. Arkadaş canlısıdır, arkadaşları ailesinden önce gelir diyebilirim. Batılı gibi görünürse de, çoğu sanatçılar böyle mi acaba - her bakımdan doğuludur, bence. Sır garayı dudaklarından doğuludur, bence. Sır bahleyn gözlerini açar açmaz "çay" aramasına tutulurum. Bu arada hareketsizliği.

— Nasıl yani?

— Otursun, durmadan yazı yazsın, ya da kitap okusun. Şuradan şuraya yürüyüp bir şey almayı akıl etmez.

— Yemeklerle arası nasıldır?

— Bir zamanlar iyi yemek pişirirdi. Şimdi kolesterini ve şekeri var. Oturup benim pişirdiğim haşlama şeyleri yemek zorunda.

— Nasıl yazar?

— Müsvette yapmadan. Bu da benim çok hoşuma gider. Yazdığı şeylerde duyguyla ilgili yerler varsa, mutlaka okur bana. Kiminde alaycı kesilir, ben beğenmem o tür yazılarını. Bunu da söylerim kendisine. En şaşırdığım yönlerinden biri de, ya benim,

TUKENİŞ

Koçuk kopuktu geceye dökülen renkler göstermek istedimse de bakmadı kimsecikler o kalabalık minik odada, konu komşu ve akrabalara, asılmış tavandaki kanecelelere salkım - saçak sallanıyordu sustum dinledim özyakarışımı beni keşke.. beni hiç bırakma diyordu aralanmış pencereimde döndü - doladı da bir ishakkuşu uça uça geldi yüreğime kondu buz gibi terler avuçlarımda kulaklarımda ikiyüzlü uğultu süzülerek korkusuz bir danla kan tüm yarımlarla ayakucumda dondu ve en son duyduğum ses ölürken odunun baltaya değen o acılı haykırış oldu.

Feriha AKTAN

ya da küçük kızımızın, tam yazı yazarken gelip kendisine bir şey sorduğumuz zaman katiyen şaşırması, sorumuzu cevaplandırdıktan sonra yazıyı kaldığı yerden sürdürmesidir.

— Seyda'nın hangi yönünü, romancılığını mı; öykücülüğünü mü daha çok seversiniz?

— Her iki yönünü de severim.

— Peki, yazdıklarının hepsini okur musunuz?

— Hepsini okuyamadım. Fırsat buldukça okurum ama..

— Evliliğiniz süresince hiç unutamadığınız bir anınız var mı?

— Var tabii. Hem de çok. Hangisini söylesem..

..İmm., evet evet.. bu onun yazarlıkıyla ilgili. Yanılmıyorsam 1955 kışı.. Karlı, soğuk bir havada eve dönmüştüm. A-yakkabılarım çok inceydi, ayrıca, su alıyordu. Islak çorapları çıkarırken, şişmiş, morarmış parmaklarımı gördü. "Dur sen!" dedi. Dört aydır bir roman üzerinde çalışmaktaydı. Giyindi. "Akşam karanlığında, soğukta nereye gidiyorsun?" diye sordum. Sesini çıkarmadan, sinirime dokunan röleve şapkasını da geçirdi başına. O şapkaıyla milletvekillerine benzer. "Şunu götürüreceğim.." diyerek, o gün biten romanını alıp çıktı evden. Bekliyorum bekliyorum, gelmiyor. Sonunda, 150 lirayla çıkıp geldi. Romanımı sattığı gazetenin patronu, Babıâli'nin ünlü pintilerindenmiş. Tanıyan tanı; daha önce, kalemini mürekkebe batırarak yazacağı şeyi düşünen Mahmut Yesari'ye: "Canım Yesari, önce düşünsen de, kalem mürekkebe sonra batırsan olmaz mı? Hakkada mürekkep bırakmıyorsun." diyen adam, Seyda'nın ilk romanına 400 lira ödemişti. Eve döndü, evet. Gözlerine bakıyorum, hem zafer parıltıları, hem zayıf bir düş kırıklığı. Bana yeni bir ayakkabı alındı.

Mehmet Seyda
ŞEYTAN ÇEKİÇLERİ

Çocuk Romanı
Milliyet Yayınları
360 sayfa, 10 TL.

LENİNGRAD DEVLET BALESİ TEMSİLLERİ

★

Nermin BAŞAĞA

Leningrad Devlet Balesi (Mali Akademik Bale) İgor Belski (1925 doğumlu) yönetiminde ikinci kez, aşağı yukarı aynı kadro ve oyunlarla karşımıza çıkması pek olumlu olmamıştır; oysa Leningrad Mali Akademik Bale topluluğun oldukça zengin bir repertuarı vardır.

Feyodor Lopukhov'un yönetiminden sonra, 1965'ten buyana, İgor Belski (R.S. F.S.R. kıdemli artist) şefkoreograf olarak Mali Akademik Bale'de çalışmalarını sürdürmektedir. Belski'nin ilginç koreografilerinden Şostakoviç'in "7. Senfoni" (Leningrad Senfoni) ile "XI. Senfoni ve 1967'de Owod, 1969'da "Umut Sahili" baleler sayılabilir. Ayrıca, 1969 sonlarında "Fındık Kıran" balesini yeniden düzenledi. Grigoriyev, Kassatkin, Vasilyov, Winogradov ve Boyarçkov gibi Belski de rus balesine yeni bir yön vermekte ve yeni buluşlarla katkıda bulunmaktadır.

Ayrı gecelerde izlediğim temsillerde özellikle "Kuğu Gölü" balesi 2. perde, beyaz kuğu Odette-Ludmila Filina, partnörü Prens-Anatoli Sidorof, Filina (özellikle pazar gecesi çok daha iyi duygulu) tüy gibi rahat sur le point'leri, özellikle ayrı güzellikteki port de bras'ları (kol hareketleri) az bulunur kusursuzlukta. Partnörü Sidorof da seçkin bir danseur noble, burada jarete (balerinin desteği) olmaktan başka bir hüner gösteremedi, oysa kendisi "Üç Silahşör" balesindeki D'Artagnan rolü ile

ün yapmış çok hareketli bir dansçıdır. Küçük Kuğular'ın pas de quatre birlik bir yorumla ve tüm corps de ballet dengeli bir oyun sundular. N. Yananıs - A. Hamzin ikilisi Chopin'de "Romantik Duet" ve "Le Coreaire" balesinden bir pas de deux klasik biçimde dans edildi. N. Agronskaya - E. Miyasiçev tarafından dans edilen "Kuklalar"la G. Proşkina, A. Evdokimov'un "Harlekina" ise grotesk devinimlerle oynandı. Filina ve Noskov'un "Ukrainian Duet"de sur le point dans edilen folklorik bir örnekti. Saint Saens'in "Kuğunun ölümü" hiç kuşkusuz klasik, Filina'nın bir yerde insan - kuş, kol - kanat arası titreşimleri etkileyici idi. Minkus'dan "Bayaderka" ve "Pahita" (Paquita) balerinden bölümler tüm topluluk tarafından düzgün, fakat sönük ve zevksiz yorumlandı. Violinist N. Volkova ve pianonun baleye eşliği kusursuzdu. Tüm topluluk ritmik hareket kavramı, üstün bir teknik ve disiplinle dans etmeleri hiç kuşkusuz uzun bir çalışma sonucu olduğu apaçık görülmekte.

Ankara devlet balesinin değişik repertuarı, özgün giysi ve dekorları ile başarılı gösterileri yanında tüm konuk bale topluluklarının, üstün yorumcuları bulunmakla beraber, çeşitli teknik zorluklarla dekorsuz ve ancak (Londra Festival Ballet dışında divertissement (çeşitleme) biçimindeki temsilleri artık ilgi çekici olmamaktadır.

Desen : Atilla Özer

Radovan PAVLOVSKI (Makedon Şiiri)

ÇİNGENE GECESİ

Demireci dükkânında
oyunlar
kırmızı al kömürle
büyü yaparlar
ocaklardan
ak ruhlar uçar
çalınan arap atı
kaçmış arpa tarlalarına
benden üzengi ararlar

★

ÇİNGENELER

Karanlık yağmurlar gibi dağılmışlar
sıcaklarda
ne dua edecek kiliseleri var
ne savaş duyuracak devletleri
başkaları için kılıç yapılar
kendilerine salt yalnızlık türküsü söylediler
içlerinden en iyi türküy söyleyeni
seçtiler padişah kendilerine

(Türkçesi : Necati ZEKERİYA)

Makedon anıtlı Yugoslav ozanı Radovan Pavlovski, Reka'da doğdu (1936). İnsanlara ve doğaya dönük duyarlı bir ozandır. Şiirleri Yugoslavya'daki bütün ulus ve halkların dillerine çevrilmiş, Avrupa'da da hayli tanınmıştır.

A L Y U V A R

Düzleme ters düşerek içine kapadığım
sıcaktı soğuktu ya da değildi
şiiir kuşlarım benim.

Beklersen gene görürsün yağmur
bak nasıl islandım
üstümde emmloğtu türküsü kelim.

Yürekabarmalarım tuttu gene, üşüdüm
sırt kemiklerim
daha hoyratlar tutsaklığımı, anladım.

Kimse görmüyordu alyuvarlarda bir gece
dostkuşlarla kuyulara eğildim.
dönerek azıklandığım uzaklara duracağım.

H. Zekâi YİĞİTLER

ÜLKEYE DOĞRU

bal kokan akşamların hüznünden
fırılıyor içimin değirmeninden acımavi
o süt dolu göğüsleriyle ilkyazdan
üstümde atlas şalıyla tanış göğün
uçuyor kuşları öpüşüp deniz şarkılarından

tam orada dürülmüş cenklerin soluğu
atıyor bir yürek gibi avucumda
yani sevinin her kesitinden çakıllardan
uzuyor gövdemizin gerildiği eski çarımış
sulardan otlardan ve uslu çocuklardan

bir fotoğrafa durmuşum öyle kırıgın
leçiyorum göğün gürültüsünü soluksuz
ne ilkyaz ağrıları ne ergen sevimelilerdir
bir yaşam tortusu kalmış tekmilliyle
anılar bir ağu ölüm bir ülkedir.

Ömer AŞICI

DÜŞLERDE

BOZARKEN GELECEKSİZLİĞİ

Bir çocuk geçiyor kaldırımdan
Tutuyorum sınıksız çıplak ayaklarını
İstiyorum çocuğa yakalatmak yarını

Ak küpü avuçlarıma
İğrenç çizgiler dökülüyorsa bugünlerden
Avuçlarım irin sarısı oluyorsa yavrum
Yüzüme gözümde buluşturmadım

Yarınlarla sabunlayıp
Bir yıkadım bir yıkadım ellerimi
Gel çıplak ayaklı çocuk seni
Bu ellerle seveyim

Nasılsa resimliyemezler
Hiçbir duvara zamanı

Ihsan TOPÇU

Gözyaşları

Aysın Uğur KEZER

"Dilenci" — Foto : Cemal Turgay

Genç kız, on sekizinci baha-
rının taptazeliği, tüm canlılığı
ile cıvı cıvıdı, "Ne güzel Kız!"
diyorlardı, karşıdan gelip ge-
çen, genç yaşlı her kimse, dö-
nüp dönüp bakarak. "Güzeldi"
demek yeter miydi, güzellikten
öte tanımlanacak bir görünür-
mü olunca.. Ne tuhaf, upuzun
bakımlı saçları, başını dimdik
tutmasını engellemiyordu. Ba-
kışlarında, aradabir kıvılcım
lanan canlı bir gurur seziliyor-
du. O güpgüzel bir çift göze,
gözyaşları yakışır mıydı hiç?
Hiçkimse görmemişti ki, genç
kızın nedenli nedensiz ağladığı-
nı; ne annesi, ne babası, ne
küçük kardeşi ve ne de yakın
ları..

Parmağını zile uzatırken,
içinde bir sıkıntı vardı, Eve
geç kalmıştı, Gerekli-gereksiz
sorularla huzursuz bir hava
esecekti yine evin içinde. Her
an güdülmeye muhtaç bir çocuk
değildi; büyümüşü artık,
kişiliğini bulmuştu. Ama bu
apaçık gerçeği kabullenmiyor-
lardı; hele babası, anlamıyordu
kızını bir türlü.

Küçük kardeşinin yüzü gam-
zelendi, kapıyı açıp ablasını gö-
rünce. Saf bir mutluluk diye-
lim buna, küçüğün gözlerinde
ışıldayan..

İçerden babalarının sinirli
sesi duyuldu :

— Kim o oğlum ?

— Ablam!

Abla, sessizce süzülür içeri
ye.

— Bu saate kadar nereler
deydin ?

— Sinemada..

Genç kızın sesi soğuk ve gür-
venliydi. Annesi, tatsız bir ola-
yın çıkmasından kuşkulu, söze
karıştı :

— Terziye uğrayabildin mi
kızım ?

— Araya laf sokuşturma ha-
nim!

Babasının çok sinirli anların-
daki tik'i, yanağında oynama-
ğa başlamıştı bile..

— Kiminle gittin sinemaya?

— Keriman'la.

— Sana kaç kez dedim, işten
çıkarmaz eve geleceksin?

Genç kız, sesinin aynı kararlı
tonuyla :

— Gitmem gerekliydi baba!
dedi. "Arkadaşım çok üzgün-
dü, avutmam gerekliydi onu".

— Gerekliydi.. gerekliydi. Ge-
rekli olan birşey daha var: Eve
zamanında gelmen.

Gözlerinde, babasını çileden
çıkararak o ezilmeyen bakışlarıy-
la genç kız, daha da dikleşti :

— Ben artık çocuk değilim
baba! Neyin ne zaman gerekti-
ğini bilirim.

Bir anlık gergin sessizliği,
genç kızın yanağında şaklayan
tokatın sesi bozdu. Ve tazecek
yanağında, güçlü iri parmaklar
şekilleniverdi birden, kızara-
rak, Başı yine dimdik, bir sür-
re bakıştılar karşılıklı..

Babanın omuzları çöktü, Sön-
müş bir balon gibi, az önce öf-
keyle kalktığı koltuğuna yığıl-
dı. "Yapmamalıydım" diye dır-
şındı. "Büyüdü artık, yapma-
malıydım." İkinci kez el kal-
dırmıştı kızına. İkinci dipdiri
anımsadı :

Sekiz yaşındaydı o zaman.
Bir kuzuları vardı, küçücük, se-
vimli, Besleyip büyümüşlerdi.
Bayramda da, kurban niyetine
kesmişlerdi. O, kurban etini
yememekte direniyordu. Üste-
lik, "Sözvermişsiniz, onu kes-
miyecektiniz.." diyerek babasını
suçluyordu. Sofranın tadı - tuzu
kaçmıştı. İşte o zaman, ilk to-
kadı yemişti. Başı yine dimdik
ti; gözlerinde kinle karışık yi-
ne aynı ışıltı; üstelik, "acımadı
ki" demişti. Neden acılamamıştı,
neden ağlamamıştı, ne biçim
çocuktaki bu?

Oğlan, küskün ve şaşkın, bir-
raz da ağlamaklı; bu ölü sessiz-
liği bozdu :

— Abla, Cimecime bugün de
hiç yem yemedi.

Cimecime, iki yıl önce aldıklar-
ı bir çift kanaryadan dışısının
adıydı. Kızının aşırı bir tut-
kusu vardı hayvanlara karşı.
Ancak onlarla uğraşırken o ka-
tı görünümünden sıyrılıyor,
gözlerindeki gurur eriyordu. A-
ma, Cimecime'ye bağlılığı bam-
başkaydı. Sabahları çoğu kez
Cimecime'nin başında bulurdu
kızını. Onları sezdirmeden göz-
lerdi. Ve kızını hiç tanımadığı-
nı düşünür, büyük bir suçluluk
duygusuna kapılırdı.

Genç kız, kardeşinin uyar-
masıyla hemen bitişik odaya
geçti. Cimecime, kafesin bir kö-
şesine büzülmüştü. Gözleri ka-
palı, kafesini düşürmüş, ayakta
durmaya çalışıyordu. Yakla-
şan ayak sesleriyle gözlerini a-
raladı. Kendisine kuşuyla ba-
ralan gözlerdeki acıyı gidermek
istercesine ötmeye yeltendi. Bir
tuhaf ses çıktı küçücük ağzın-
dan.

YAĞMURLAR DÜŞÜNCE

BOB DYLAN
Türkçesi :
Engin AŞKIN

Söyle neredeydin sen mavi gözlüm
Nereye gizledin o ulu görüntüyü
Bütün dağları inançla aşsam da,
Geçitleri, caddeleri, bütün yolları
Üzgülene büyüyen o sonsuz ormanda
Çaresizdim denizlere ulaşsam da
Ölüm şu kıyıda upuzun bir çizgi
Söyle neredeydin sen mavi gözlüm

Binlerce fısıltıydı sözcüklerde yankılanan
Ama, yoktu dinleyen yürekler taş kesilmişti
Açlıkla acıya yanıt oldu kahkahalar
Duydum bir şairin umutsuz çağrısını
Söyle neredeydin sen mavi gözlüm

Bir küçücük çocuktaki o cansız atın yanında
Bir kadın tanıdım alev alev tutuşan
Bir genç kız gökkuşağını sundu bana
Sevdayla sızlayan yürekler vardı
Oradaydı sevgisizlik, çevirdim gözlerimi
Umutlar büyüttüm bitimsiz yağmurlarla

Neredeydim mavi gözlüm, neredeydin en sevdiğim
Ne gördümse yazacağım şimdi öyküsünü
Şarkılarda sözcük sözcük
Soluduğum havada, düşüncelerde
Geleceğe götüreceğim bayrağımı
Herkesler görsün diye, duysun diye, bilsin diye
İşildasın diye sonsuza
Bütün doruklardan

Çağdaş Amerikan müziğinin en büyük adlarından biri olan Bob Dylan,
daha çok besteciliğiyle bilinir. Pop müziği alanında dev şarkıcılardan bi-
ri niteliğiyle de tanınan Dylan, şair de yayınlamaktadır (E. A.).

Baba, tedirgin bir gece erte-
si, gözlerini açtığı anda ortalık
ağarıyor, doğa, tüm canlılığı ile
uyanıyordu. Sonyaz'ın serin
sabahlardan biriydi.

Yatağından kalktı. İçinde ak-
şamın ezikliği; suçluluk duy-
gularından arınmıyordu bir
tür türlü. Sendeleyerek kızının o
dasına yöneldi. Yatak boştu.
Kalkmıştı öyleyse. Kalkmıştı ve
Cimecime'nin yanındaydı mut-
laka. Salonu geçti, yarı açık
kapının önünde durdu. Önce,
hafiften bir hıçkırık duydu. Kı-
zı, arkası dönük, yere oturmuş-
tu. Omuzları sarsılıyordu; hay-
ret, ağlıyordu. Şaşırıldı. İkten
sevindi, ama, yüreğine de bir

sancı saplandı. Sonra, bir iki a-
dım la yine sendeledi; koltuklar-
dan birine çarptı. Kız, birden
döndü. Cimecime avuçlarında,
cansız duruyordu.

— Öldü! dedi; Cimecime öl-
dü..

— Ama sen? Sen ağlıyorsun..

Genç kız biraz şaşkın, daha
çok bitkin; mutlu gibi, gülüm-
ser gibi, ve de gözyaşlarını tu-
tamıyarak babasına baktı. Cim-
cime'yi halının üzerine bıraktı.
Kalktı. Babasının kollarına br-
raktı kendini.

Anne, mutfakta kahvaltıyı
hazırlarken, baba-kız birbirleri-
ne sarılmışlar, ağhyorlardı..

ALTI STERLING'E

BİR ŞAIR

A. VENTURA

Gazete ve dergilerde çıkan birkaç mısra, şiir ve şairlerle ilgili haberler her zaman gözüme takılır nedense. Bu kez de böyle oldu. İngiliz gazetelerinin çoğunda, özel kişilerin ucuz reklam ve rebildikleri "Kişisel Sütunlar" vardır. Bu sütunlarda da hergün şiirle ilgili reklamlar : "Şiir isteniyor", "Şiirlerinizi derhal gönderiniz", "Şiirlerinizi gönderin, 1000 sterling kazanabilirsiniz" Ve daha benzerleri...

Hani insan merak ediyor, İngiltere'de şair kalmamış da amatörlerden şiir toplayıp kitap mı çıkaracaklar? Yoksa edebiyat meraklısı, reklam veren hayırseverler mi türemiş son zamanlarda? Merak bu ya, birkaçına şiir göndermek istediğimi, bunun için de gerekli koşulların ne olduğunu soran birer mektup yolladım.

Birkaç gün içinde broşürler geldi. Bunlardan biri "Atlantic Press" in. Özet olarak şöyle diyor :

(Her zaman akışında korkunç miktarda şiir yazılmakta, fakat dışarı taşacak bir gedik bulamadıkları için yayınlanamamaktadır. Yayıncıların da kayıtsız kalmaları sunun, isteğin çok üzerinde olmasından ileri geliyor. Ayrıca şiir kitaplarının satışı sınırlıdır. Sınırlıdır, fakat "CATHAY Books" ve "CURZON Books" serilerinde çıkan antolojiler bu satışı geliştirmektedir. 1972 nisanında basılacak "Poetry Kingdom", bu serinin üçüncü ciltli antolojisi olacaktır. Bu antoloji İngiltere, ABD, Avustralya, Yeni Zelanda, Güney Afrika ve bütün dünyanın en tanınmış gazete ve dergilerine gönderilecektir. Bundan başka kitapta şiirleri basılan şairler 1200 sterlinglik (yaklaşık olarak 48000TL.) "Yılın Şairleri" yarışmasına katılabileceklerdir.)

A Ş K

H İ K Ä Y E S İ

Ben böyle suskun olmazdım hiç
Hiç esri olmazdım delice sevdaların.
Dualarla yüklü avuçlarını uzatmazdım Tanrıya
Perişan ve çaresiz...
Şarkılarda ağlamazdım
Yalnızlıklardan korkmazdım.
Ben böylesine acdı
Böylesine korkulu aşklara kapılmazdım...

Ben böyle kaçmazdım hiç
Kararan akşamların sokakları boşaltınca
Çılgık çığlığa uçsan kuşlara el sallamazdım.
Çiçeklerdeki niyete
Kahvelerdeki fala inanmazdım.
Şimdi böylesine kırık dökük
Böylesine ümit dolu olmazdım...

Gecelerden sonraki aydınlıkta
Korkulardan gelen mutluluklarda
Tutmasaydın ellerimi
Ben yaşamaya tutsak kalmazdım.
O korktuğum, o kaçamadığım yalnızlıklarda
Okumasaydım gözlerindeki aşk hikâyesini,
Ben şimdi
Böylesine âşık,
Böylesine deli dolu olmazdım...

Piyale GÖNÜLTAS

A L D A N I Ş

Nazdır sevide yarı aldatan kişiyi
Egzisiz çizginin dışında vuruşmak gibi
Savaşmak gibi gen bir anlatımla
Rastlantının en yumuşaklığı dönüşümüdür umutların
İçtenliğini salar özdeksel biçimiyle bulutlara
Nazdır sevide yarı ağlatan kişiyi.

Coskuyu olgun bir meyve tadında tutmak
Elmayı - örneğin içini kemiren kurt
Rahattır - ta dörde bölende bir pash bıçak
Ezilmişliğini ilk avuçlarında tadar - kıvıll kıvıll
Niyi ki bitmiştir bölünmelerle dörttebir - insanca ve
Eldesiz acılara gebelenir yüreği.

Mahir Ersin GERMEÇ

Ve daha bunlar gibi nice çıkarlar...

Hani okudukça zevkleniyor insan. Gelin görün ki kazın ayağı öyle değil. Bir sanatsever olarak hep kendi çıkarlarımızı düşünüyoruz. Biraz da onların çıkarını düşünmek gerek. Onlar son paragrafta belirtmişler :

Altı Sterling! (yaklaşık olarak 240 TL.)

Şiir başına altı sterling olmak üzere istediğiniz değin bastırabilirsiniz. Bu ücret "Atlantic Press" in. Daha "Regency Press", "Janay Press" ve henüz kendilerine oturaklı bir isim bulamamış bir yığın özel antoloji çıkaran kişiler. İki sterlingten altı sterlinge değin. Bu şekilde hem yüzlerce dergiye şiir göndermekten kurtuluyorsunuz, hem de şiirinizin basılacağı garanti ediliyor. Öyle ki, emin değilseniz şiirle beraber yalnız üç sterling gönderin, kalanını kitap elinize geçtikten sonra ödeyebilirsiniz. Hani şair yetiştirmek için her türlü kolaylığı yapıyorlar. Pes doğrusu!

(Bizde de böyle antolojiler vardır ya, fakat bunlar yanında amatör kahr, Bazen dergi ve gazetelerde reklamlarına rastlarsınız. Öyle ki, el ilanları bile dağıtanlar var. İstedikleri yalnız kitaplarının satış garantisidir. Başka bir deyişle kitaba bin şiir alınmışsa en az bin kitabın satışını garantiye alıyor demektir. Yabancı yayıncıların çıkardıkları antolojilerle yerlilerin bir ortak yanları, ki tapçılarda bulma olanağının olmamasıdır. "Geleceğin Ünlü Şairleri" için bir çeşit kendi kendini tatmin!)

Sözünü şuraya getirmek istiyorum :

Saygıdeğer dergilerimizin çoğu bir şairin büyük başarısından söz ediyor. Efendim, bu ünlü (!) şairimizin üç şiiri "Regency Press" in çıkardığı "20 th. Century Poets" (20. Yüzyıl Şairleri) adlı antolojiye almış. Bir başka şiiri de "CATHAY Books" un "New Poetry" (Yeni Şiirler) kitabında yayımlanmış. Ayrıca efendim, şiir de verilecek ödüllere aday gösteriliyormuş. Hani gözlerimizi sulandıracak düzeyde bir başarı! Yukarıda söylediklerimden başka ekliyecek bir söz bulamıyorum.

Yalnız kafamı kurcalayan bir soru var : Bu antolojilerden birinde Kıbrıslı bir Türk marangozun şiiri yayımlanmış, kimsenin haberi yok. Nasıl oluyor da bu büyük şairin (!), bu büyük başarısı (!) İngiltere'nin hiç bir dergi veya gazetesinde yer almazken, bizim dergiler bulup döşeyivermişler? Çıkarılabilecek sonuç şu : Şair reklam kampanyasını Türkiye'de de kendi yürütmektedir! Kutlanacak bir şeyi varsa, o da reklameciliği doğrusu.

Sözünü 'arif'lere bırakmaktan başka bir diyeceğimiz yok. Anlayın artık edebiyat hangi boşluklarda yüzüyor, bir şairin değeri nedir...

Altı sterlinge bir şair!.

Not : Belki bu yazıyı okuyanlardan bazıları böyle ucuz bir ünün - pek ucuz değil ya - kaynağını merak ediverir. Yazmaya koyulmuşken adresini de verelim : Atlantic Press (Cathay Books), 122 Grand Buildings, Trafalgar Square, London WC 2

YEDİTEPE DERGISİNE
ABONE OLUNUZ - ABONE BULUNUZ

P. K. 77 - İstanbul

YARINLARA ULASMAK USULCANA

Öğretmen özgürlük üzere konuştu önce
Devrimleri sıraladı ak pak
Gülleri derdi her yıl alev alev
Özgürlüğe boşaltıp doludizgin usulcana.

Özgürlük büyüdü gün gün bembeyaz
Öğretmen umutsuzluğunu yitirdi büyümeden
Karanlık o karanlık değil artık
Menemen'e değin Menemen'den öte usulcana.

Öğretmen yalnızlığını ansadı yıllar yılı
Gökyüzü maviydi hep maviydi
Maviyi sevdirdi özgürlük diyerek
Özgürlük diyerek usulcana.

Her günün yarımına daha bir bilinçli
Her günün devrimine daha bir yakın
Öğretmenler konuştu öğretmenler dünden
Devrimleri dölediler usulcana...

Nedim ORTA

CANCAĞIZ

Ahacık beklesiz oracıkta,
Ne bellediniz ?

Tıg gibisine delikanlı her yaşta
Çıkıp geleceğim diye pır pır gözleri
Dudakları şıra
Gülmekli ağlamaklı yüzünü
Dayasa yanacağıma
Dokunamam ki ellerine...

O değil, yanyanabığımıza bakıp
"Sevişiyorlar" diyeceksiniz..

Ne sandınız, demincek yundum!

Başında,
Beş duyunuzla dikilmişsiniz
Öfkeliyim işte, mosu mor
A. "O" benim cancağızım
Sizin nenize?..

Ayten UYAN

Sert, saplandı kaldı bacakları
bireyin. Tuttu, çıkardı o radan.
Bir iz bütünlüdü, Orakla biçilmek
üzereyken gelişti ve kaldı kesilmeden
yerinde. Çukur, insan üstü bir kopuşmanın
yarattığı abartımasız bir koşula eğildi,
öptü dilince. Yürüdü kendine iskele.
Durdurdu, kaçıranlara baktı, düşünsüz
gerindi, teller tüylere bağdaştı.
Usunda güldü düşünum.

İşlek gücün altında ezilen hamal
yaşlıca, Soludu boynundan bir iki.
Zorunluk götürdü ereğe, hamal
adamdı bu kez.

Güdünde, kendini yaşama taşıyan
adam, yürüdü adımlarıyla. Kendinden
çok "taşının toprağının altın olduğu
kente. Aradı kendini, taradı kapı kapı.
Kent güldü, kent sakladı kendine.
Adam dolandı boyunca. Çıkımsıza
girdi. Neden sorunu ezdi gücünü.
Katışmak istedi onlara, onlar; katı,
ödün kaşintılarında ittiler şekerci
dükkânına, Adam, adamdı görünüşte
ya. Ezgin arantı kabara ucu yapar
mıydı ki! Zorunluk götürdü ereğe;
"kendini yaşama taşıyan", adamdı bu
kez. Oluk oluk düşün göreye.
Buğday değildi. O değerde bul

Yol üzere

Ertuğrul OĞUZ

du kendini, ÇALIK'ı lakabı, kocaman
kalmıştı mırnavdan. Çalgıcıyla vurdu
döşüne öküzün. Goca dağlar devrildi,
inledi. Yaşam kazancı dolmadı
doyumuna. Bir fren sıçrattı çamuru.

Tabla tabla getirilerin buluştuğu
palandızda, akışını bekledi suyun.
Kesilmiş. Yapraklara örgenlik
yapımında dil, katır yılanına kəsit.
Olumsuz katışmada görmek kendini,
gülmek katılırcasına, mutluca.

—Hahaha... bende mi olgunluk!

—Merhaba! Çoktandır yoktunuz,
toprağa mı adadınız kendinizi?

— Öyle oldu. Ben değil de, toprak
çektik beni kendine.

— Hayrola gardaş, yoktunuz çok
zamandır?

— Öyle oldu, geldik işte.

— Oh, ne mutluluk, bey-

efendi, siz misiniz ?

— Evet benim, ırgat memed.

— Denilen doğruymuş demek.
Lütfen.. Gübre kokuyorsunuz !

Kaçtı duymadan dediğini Memed'in.
O, ünledi yine ardısıra :

— Öyledir tumansızın oğlu, gübre
goguyon, sidik değil.

— Aman, şu acıip kılıklı da kim ?

— Ben.. Dedenin dedesi.

Suluk durmayıp, ergen oluveren
ve çok oluş ağının dağıtıp, etkili
zorunluklar karşısında, görüşme
beyenisinde aklımlık sunarken,
kazanç gösterişi sunuluşunda,
hoş görülmecek olgular karşısında
tepki göstermeyen sen..

— Bir. İki. Bul karayı, al parayı.

— Bunda.

— Bilemedin.

— Ha bunda.

— Yine bilemedin. Umut kesilmez.
Bir şans daha dene bakalım.

Kendine bile bakmadan yürüdü,
Umut demmişti ya, o istekle,
bulmayla yürüdü. Nerede! Nasıldı!
Umut; doğu müziğindeki veri.
Ellerine bakındı. Alanda kendinden
özge kimsede yoktu. İpissiz.

Değirmilendi görüşler. Soluk,
gülençli, sevdalı, umursamaz,
mızımız bireylerde kaşarlandı
tutkular. Doğa sıkıntılarında,
Geçirgen sezgiler kapsadı. Gezginci
"Savaşlarım..." dedi kendine.
Kıyırtı, güçlenme berirlendi
uyku sersemliğinde. Gezginci
ünlesemi di ki : Yaşam bir iş
bölümüdür, bireyler hem kendisi
hem de başkası için çalışır.
Salt kendisi için çalışan bir insan
bütün gereksinmelerini üretmek
olanağına iye değildir. Buna gücü
yetmez. Toplum bunun için
bilimseldir. Herkes, hem kendisi,
hem de başkası için çalışacaktır.
Ben, hem kendim hem de başkası
için çalışacağım, başkası da hem
kendisine hem de bana çalışacak.
SOSYAL DÜZEN budur, budur
İNSANCA YAŞAMA.

SERVİLİKTE

Ağlayan zamandır geçer sandığımız
iri mermerlerinin üstüne yavaşça dökülen
kimsesiz kuytululuğunda bir kahraman dost
senin soluk gözlerine donukluk getiren

kötümser vuruşlardır topraklı yüreğine
kokuşmuş ve sancılı bir anlatım bırakan
sevimsiz böceklerinin cehennem dansına
akçıl yüzüldür gelenler bizden

çarpan burnumuza servilerin ölümcül kokusudur
sürüp gidecek bir masalı andırır karlı soluşun
kutsal uzaklığında şimdi bilinmeyen yıldızların
ay belki sensiz doğar sokaklar insan doludur

Kenan ERCAN

SENSİZ

Büyürse dağ gibi içimdeki sensiz
Hani o bakış otobüs camlarında kalan
Ekmeğin eski şarkının sensiz tadı yok
Dörtnala atlarla değil gönülden yayan
İşte geldim saçlarımda aklar karalardan çok

En mutlu en erişilmez anıdır
Ak duvar önünde soluk resimde kalan
Çocuk gözlerime perçinledim seni
Ey uçurtma ipinden mektup bekleyen sevgili
Ekmeğin eski şarkının sensiz tadı yok
Büyür yalnızlık ve çaresizlik sensiz şimdi

Ünal YIGİTDİNCİ

Dışarda Sanat Olayları

"Doğru Yol"ün Koro Grubu — Foto: Sedat İsparta

YUGOSLAVYA'dan (Altay Suroy Recepoğlu) :

Türklerin de çoğunlukla yaşadığı Yugoslavya'nın güney batısındaki şirin Prizren'de, DOĞRU YOL (Kültür ve Güzel Sanatlar) Derneği'nin, kuruluşunun 20. yıldönümü büyük törenlerle kutlandı. Türk halkının her yönlü kültürünü koruyup geliştiren DOGRUYOL, 1951 yılında kurulmuştu. Dernekte klâsik Halk Müziği, Sazlar, Ayyıldız Batı Müzik orkestraları; şarkıcılar, Koro, Dram grubu ile yazıncılar, genç gazeteciler, muhabirler ve resital kolları çalışmaktadır. Tören, derneğin 20 yıllık çalışmasına ışık tutan raporun, dernek başkanı Cemal Cibo tarafından sunulmasıyla başlamıştır. En etkin 22 üyeye çeşitli ödüller dağıtılmış, 80 üyeye de övgü diplomaları verilmiştir. Genç resamlardan Fikri Şişko ile Ethem Baymak tablolarını sergilemişler ve üyelere sunulan zengin program geç saatlere kadar sürmüştür.

Resimde, müzik profesörü Rezak Ukalo yönetiminde Türkçe şarkı söyleyen koro grubu üyeleri görülmektedir.

KANADA'dan (Engin Aşkın) :

★ İrlanda'nın büyük tiyatro sanatçısı Brendan Behan'ın yazısını sunan bir portre oyun, 1972'nin, ilk çarpıcı eseri olarak, Toronto'lu tiyatroseverleri hayran bıraktı. Dell Tiyatrosu

Topluluğunca düzenlenen ve yazarın adını taşıyan oyun, İrlanda'nın deha sanatçısının, ölümsüz eserlerinden aktarılan bölümlerden meydana geliyor. Toronto'nun, Dublin doğumlu

seçkin sanatçısı Shay Duffin, canlandırdığı Behan rolünde, seyirciyi hipnotize eden portre çiziyor.

★ Kanada'nın en ünlü üç sanatçısına, Molson Bira Yapımı Firması'nın geleneksel sanat armağanı verildi. Adam başına 15 bin dolar armağan verilen sanatçılar şunlar : 1 — Devlet Film Dairesi yapımcılarından Norman Me Laren, 2 — Maureen Forrester adlı kadın opera sanatçısı 3 — Kadın şair Rina Lasnier. "Molson Armağanı", bira firmasının, Kanada sanat, edebiyat ve kültürüne hizmeti geçen sanatçılara ayırdığı 800 bin dolarlık bir fondan yapılmaktadır.

★ Amerikan cazının efsaneleşmiş ustalarından Woody Herman bir haftalık Toronto konserinde, geçmişteki sanat değerinden hiç bir şey yitirmediğini ispatlayarak, büyük tezahürat gördü. 58 yaşındaki büyük cazcı'nın ünlü klârnetini dinlemeye gelen cazseverler, emektar cazcı Johnny Mercer'in klasikleşmiş parçası The Blues In The Night'i de söyleyen Herman'ni ayakta alkışladılar.

★ Kanada'nın özel sektöre ait CTV, TV, istasyonları, ABD, ve Kanada'da birlikte gösterilen Dream Factory adlı dökümanter'le seyircilerden büyük ilgi gördü. Ünlü Amerikan gösteri ustası Dick Cavet'in seslendirdiği 1 saatlik belge filmi, Hollywood'un dönemsel öyküsünü ayrıntılarıyla sunuyordu.

★ Ölen Büyük Fransız gösteri adamı Maurice Chevalier'nin iki yıl önce ABD TV'ları için düzenlenen özel programı, Toronto'nun CTV istasyonunca tekrarlandı. Büyük sanatçı, evrensel bir hayranlığa kaynak olan, ilginç yaşantısını, kendi ağzından anlattı ve şarkılar söyledi.

★ Kanada'nın en çok satan listesinde, Arthur Hailey Wheels adlı kitabıyla, Londra'da yaşayan Kanadalı yazar Mordecai Richler St. Urbain's Horseman, adındaki eseriyle başta gidiyorlar. Anı ve İnceleme dizisinde ise, Kanada'nın tanınmış yazar ve TV programcısı Pierre Berton, The Last Spike ve The National Dream adlı eserleriyle önde bulunuyor.

HUZUN ÇIKMAZI

— Şiirler —
Piyale GÖNÜLTAS
4 TL.

NISAN YAGMURU

— Şiirler —
Celâl ARABACIOĞLU
5 TL.

GÜLDESTE

—Antoloji —
Ciltsiz 5 TL.

KUYTU

— Şiirler —
Feriha AKTAN
10 TL.

KARA TUTKU

— Öyküler —
Ferzan GÜBEL
750 Krş.

DİZİN

— Şiirler —
Metin ELOĞLU
10 TL.

YAŞADIM

— Şiirler —
Cahit İRGAT

A. Bezirci'nin incelemesiyle yakında çıkacak
10 TL.

METİN ELOĞLU

— İnceleme/Antoloji —
Asım BEZİRCİ
10 TL.

ANADOLU DESTANI

— Şiirler —
Dr. Sedat PINAR
10 TL.

TÜRKÜSÜZ DÖNEM

— Şiirler —
Avni ÖZTÜRE
5 TL.

Not : Kara Tutku, Dizin ve Metin Eloğlu — İnceleme/Antoloji — kitaplarımızın genel dağıtımını Ge—Da yapmaktadır.

güney yayınları

P. K. 1353 — İSTANBUL

Şok

*Duygularımı bıcakladılar ansızın
Özlem ateşinde umutlarım yanıyor
Zincir vurdular dudaklarımıza
Şimdi tebessüme uzaktan bakıyorum
Şimdi gülüşlerim kanıyor..*

*Depremler bile böylesine yıkamazdı beni,
Ayakta kalan son kent de yıkıldı içimde
Bu sendin,
Ve senin gözlerindi..*

*Bakışlarımda kol geziyor şimşekler..
Uykularıma yıldırım düşüyor..
Seni "hiç dönmeyecek" dediklerinde
Buzulların saldırısına uğruyor beynim
Tayallerim üşüyor.*

*Oysa ne yeşil girmiştin dünyama
Karanlığımı aydınlatan ilk dolunaydın
Bir gün gökyüzümü bomboş bırakacağın geçmezdi içimden
Bir ışık kadar hızlı
Ve bir yıldız gibi sessiz kaydın göklerden..*

*Şimdi istesem de ağlıyamıyorum
Gözlerimin nemini çalıverdi bulutlar
Apayrı iklimleri yaşıyor duyularım
Ve kalbim iki kutba ayrılmış
Bir tarafı güneş, öbür yanı kar..*

Yaşar BARAN

Yeni Yayınlar

AYLIK FİKİR, SANAT ve
BİBLİYOGRAFYA DERGİSİ

P. K. 60 Yenışehir — ANKARA

Filim⁷¹

SİNEMATEK'İN

AYLIK YAYIN ORGANI

Siraselvililer No : 65 - Taksim

Filimler ve Özelikleri
konusunda başvuracağınız
tek kaynak

Üç TRT Deneme Ödülü'nü birden kazanan
Yazar ve Ozan arkadaşımız
Mehmet SALİHOĞLU'nun
Beklenen yeni kitabı

ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCE

Uygarlık, Yobazlık ve Dil Üstüne
Deneme ve İncelemeler

Ord. Prof. Hıfzı Veldet
Velidedeoğlu'nun önsözü
ile çıktı

BIZE GELEN KİTAPLAR :

İÇERDEKİ ADAM — Berin Taşan, Oyun 1 perde 5 TL.
N Ö B E T — Metin İkkin, Öyküler, Yücel Yayınları. 5 TL.
PABLO NERUDA — Şiirler, Yücel Yayınları. 10 TL.
OZANLAR ÜLKESİ — Selâhattin Birkan, Şiirler. 10 TL.
Ç I R P I N I Ş — Ziya Mısırlı, Şiirler. 150 Krs.

BIZE GELEN DERGİLER :

TÜRK DİLİ — Aylık Dil ve Edebiyat Dergisi. 250 Krs. Atatürk Bulvarı 221, Kavaklıdere / Ankara.
YEDİTEPE — Sanat Dergisi. 250 Krs. P. K. 77 — İstanbul.
S O Y U T — Aylık Edebiyat Dergisi. 5 TL. Mithatpaşa Cad. 19/3 Beyazıt / IST.
D O S T — Fikir ve Sanat Dergisi. 5 TL. Ahmet Rasim Sok. 15/5, Cankaya / Ankara.
YENİ YAYINLAR — Aylık Fikir, Sanat ve Bibliyografya Dergisi. 3 TL. P. K. 60 Yenimahalle / Ankara.
ANKARA SANAT — Aylık Dergi (abonelerine) 5 TL. P. K. 168 Kızılay / Ankara.
H I S A R — Aylık Fikir ve Sanat Dergisi. 250 Krs. P. K. 501 / ANK. Yeni Kastamonu SANAT — Aylık Fikir, Sanat Dergisi. 100 Kr. P. K. 29 / Kastamonu.
EFLATUN — Aylık Dergi. 250 Kr. P. K. 36 Fındıklı / İstanbul.
YANSIMA — Aylık Sanat ve Kültür Dergisi. P. K. 118 / Sirkeci.
İŞ ve HUKUK — Aylık Dergi. 5 TL. Yeşilsaray İş Hanı Kat 3 No. 309 Kadıköy / IST.
HALKEVLERİ DERGİSİ — (Halkevleri Gn. Merkezi) 2 TL. Atatürk Bulvarı 104. Ankara.
KUVAYI MİLLİYE — Aylık Dergi. 250 Kr. Kuvayı Milliye Cemiyeti, — Mersin.
TÜRK BASIN BİRLİĞİ — Aylık Dergi. Yıllık Abone 500 TL. Nuruosmaniye Cad. 54 / 20 Cağaloğlu / IST.
DENEME — Aylık Sanat Dergisi. 5 TL. P. K. 71 Eskişehir.
ADIMLAR — Aylık Sanat Dergisi. 4 TL. P. K. 2 — Erzurum.
HAREKET — Aylık Dergi. 150 Kr. P. K. 1240 / IST
S A N A T — Aylık Edebiyat Dergisi, 2 TL. P. K. 23 — Tokat

BIZE GELEN GAZETELER :

E K I N — Aylık Edebiyat Gazetesi. 100 Krs. P. K. 209 — Gaziantep.
Ö Z Ü N — Aylık Sanat Gazetesi. 100 Kr. P. K. 712 Ulus / Ankara.
BAŞKENT — (haftalık sanat sayfası) Rüzgârlı Sok. Ankara.
YENİ GÜN — Rüzgârlı Sok. Ankara.
TANIN — P. K. 404 Ankara.
Ereğli MEMLEKET — P. K. 39 Kdz. Ereğli.
KARADENİZ — P. K. 29 Kastamonu.
Hür ANADOLU — Rüzgârlı Sok. Ankara.
Haftalık A B C Politika ve Sanat Gazetesi : Her sayısında "SİİP KÖSESİ"

BAHAR ÇOCUK ARABALARI ve PUSETLERİ

SAĞLAMLIK — UCUZLUK — ÜSTÜN KALİTE

Dolapdere Cad. 121/1 İSTANBUL Tel.: 47 38 52

Güney : 7

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI A.Ş.

KURULUŞU : 1946

Sermaye ve ihtiyatları yekûnu :
80.000.000. — lira

YURT İÇİNDE 170 ŞUBE
TASARRUF MEVDUATINDA HARBIYE VE
FENERBAHÇE'DE TAM KONFORLU APART-
MAN DAİRELERİ VE ZENGİN PARA
İKRAMIYELERİ

GARANTİ BANKASI

Güney : 8

Güney : 6

TÜRKİYE İŞ BANKASI

paranızın... istikbalinizin emniyetidir

15

— *Gündüz öykü ve romanın, çoğunluğa ıstıca bir görev taşıdığı kanısında mısınız? Halk çoğunluğuna erişebilmesi için ne yapmalı? Ne dersiniz?*

— Hikâye ve roman, şimdi şu sizin de yaşınızla, "ıstıca" görevini doğrudan doğruya yüklenemez, dolaylı olarak yüklenir, bence. Yani, masanın başına, "halk hikâyeleri - romanları" yazmak için oturamaz bir sanatçı, Rasgele bir yazar oturur da, sanatçı oturmaz işte. Halk yazarı ile gerçek sanatçıyı birbirinden ayıran özellikler bu noktada belirginleşir. Önemli bir sorun. Çok önemli. Birincisi halkın nabzına göre şerbet verir, hep onun hoşlanacağı, yadırgamayacağı, kolaylıkla kabul edeceği durumları, olayları işler. Bir şey katamaz okuruna. İkincisi, yani gerçek sanatçı, kültürün ve edebiyatın evrensel ölçülerine bağlanmış kimsedir. Yazdığı, dile getirdiği gerçekler çok defa, kendi halkının o günkü kültür düzeyi ile uyumsuzluğa, terse bile düşebilir. Burada, buluşturuculuk, barıştırıcılık işlevi, çeşitli basamaklardaki "araçlar"a düşer. Eleştiricilerdir bunlar, yorumcudur bunlar, okul kitapları yazarlardır, Türkçeyi ve edebiyatı gerçekten seven öğretmenlerdir, TRT'çilerdir, gazetecilerdir.. dir, dir, dir..

Bilmem anlatılabiliyor muyum?

— *Evliliğin, genellikle bir sanatçının uğraşları üzerine olumlu olumsuz etkileri? Bir de kendi açınızdan?*

— Efendim, dostum, sanatçıyı başkalarından ne ayırarsunuz bu konuda? Kadın vardır, anlayışlıdır, destekleyicidir, erkeğin tam anlamda "hayat arkadaşı"dır, adamı çalıştığı işinde ilerletir. Kadın vardır, adamın çanına ot tükür. Yalnız sanatçının değil, her soydan, çeşitten insanın cehennemi olur. Hoş, erkek de onun gözündeki artık zebani gibidir ya.. Özetlersek, evliliğin mutluluğu, sürekliliği "eş" seçiminin başlangıçta iyi yapılmasına bağlıdır, diyeceğim. Ben bu konuda oldukça şanslıyım. Kimi dostlarım benden çok "eş" lerimi tutmuşlardır.

Yatak bitti. Eşin sana ne söylüyor? Kafalar, beğeniler uyuyor mu, yoksa ha babam çatışıyor mu? Şu yada bu olay üzerinde yorum yapabilecek kafa yapısına sahip mi eşimiz?

Bunlar, kadın erkek diye ayırmadan, bütün evlilerin birleşik sorunları.

— *Sanatla uğraşmalarınız dışında tutkularınız?*

— Akşamları içerim. Kötü bir alışkanlık. Arada sırada kumar oynarım. Bir kötü alışkanlık daha! Her ikisini yaparken de, kendimce dinlendiğimi, bir birliğime girdiğimi sanıyorum. Artık iyice seyrelmiş dostların katıldığı içki masalarında didişmesiz, içten sohbetler hoşuma gidiyor. Yararlanıyorum bu düşünce, duygu alışverişinden. Her kafadan ayrı bir ses çıkan kalabalık

sofralarda hiç kimseyle diyalog kurulamıyor. Ben diyalog ararım. Kumar oynarken yenildiğim zaman da, oyunun kurallarına bağlanmayı, sinirlenmemeyi, yenilgiyi siner çekmeyi bir çeşit sinir eğitimi ve günlük sayarım. Bunlara başlama nedenlerini kimi hikâyelerimle romanlarımda açıklamaya çalışmışım. Elbet, tıpkı edebiyat gibi, içki ve kumar da, insanın kendini bir boşlukta bulmasıyla, dayanaklarının azalışında başlar. Ve bir boşluğu dolurma çabalarıdır.

— *Tüm sanat dallarında -bizden ve dışardan- en çok beğendiğiniz ve sevdiğiniz yazarlar, sanatçılar? Çağdaş demek istiyorum..*

— 1971 yılında yabancı dillere en çok çevrilen yazarlardan biri olan Maksim Gorky, boyuna düşünce, kanı değiştiren "kişisiz kişiler"i kinamak için, bir yazısında, "En son okuduğu kitap her neyse, ruhunun en üstünde de o vardır." demişti. Biraz hepimiz için doğru, geçerli sözdür. Şundan ki, üstüste okumalar, önce okuduklarımızın ayrıntılarını bize unutturarak, son okunan kitapları başa getirir. Tüm sanat dallarını bilemeyeceğim, ilgilim dışında, Şirden iyi anladığımı da ileri sürmem, ki şairler arasında seçme yapabileyim. Şiir, kendi tadını çok yakından izleyicilerine verir. Oysa, işim tutkum gereği, şirden çok hikâye, roman okuyorum ben.

Romancılarla hikâyecileri de, insanlığa yeni bakışlar, yeni sorunlar getirenlerle, belli bir akıma bağlanıp, o akımı daha çok geliştirenler olmak üzere ikiye ayırıyorum. Hangisi daha üstündür sorunu çok su kaldırım, kesin konuşmak gereksizleşir. Bizde kendiliğinden bir akımı başlatmış sanatçı var mıdır? Yoktur, bence. Ama gelmiş geçmiş akımlara yeni katkılarda bulunanlara kolayca raslayabiliriz. Dolayısıyla, "karma ekonomi" gibi beğeni listem de karma'dır benim. Füzûzan'ı, Sevgi Sabuncu'yu, Leylâ Erbil'i, Vü's'at O. Bener'i, Bilge Karasu'yu ilginç bulduğum kadar Fakir Baykurt'un, Bekir Yıldız'ın çalışmalarını da ilginç bulmaktayım. Bütün sorun "son sözünü söylememiş olmak", saçramanın, derinleşmenin örneklerini verilebilmektedir.

Yabancı yazarlara gelince.. Dostoyevsky'yi çağdaş bulmaz mısınız? Peki, Faulkner'ı?

O zaman, gene son okuduklarım.. yani Norman Mailer, Truman Capote, J. Mario Slinmler, Soljenitsin, Roger Vaillant.

— *1972'deki tasarılarınız, çalışmalarınız?*

— Belki bir oyun, ama mutlaka bir roman ve birkaç hikâye.

— *Sanatsal yönden, bugüne değin unuttuğumuz, etkisinden kurtulamadığımız bir anı?*

— Şiirlerimin bir karakolda, gözlerimin önünde yitilmesi, sobaya atılması ve kur-

Güney : 10

ISTIK MISTIK MIS
TİK MISTIK MIST
TİK MIST MIST
MIST MIST MIST
MIST MIST MIST
MIST MIST MIST
MIST MIST MIST
MIST MIST MIST

**MISTIK
SİNEMASI**

BEŞİKTAŞ Tel: 46 15 14

1 Şubat Salı :
1 — *Şaşkın Adam*
2 — *Bir Mevsimlik Aşk*

7 Şubat Pazartesi :
1 — *Öldüren Takip*
2 — *Aklını Arayan Adam*

14 Şubat Pazartesi :
1 — *Bir Yaz Hatırası*
2 — *Sirk Şampiyonları*

21 Şubat Pazartesi :
Gecenin Elleri

28 Şubat Pazartesi :
Karanlık Dünya

Güney : 11

tarıcılarımın (!) yüzüme bakıp tatlı tatlı gülümsemeleri. Yoo, gerçekten, beni kurtarmak istiyorlardı. Müdürlerine, daha önce hakkımda "iyidir, zararsızdır" diye rapor etmişlerdi. İptidai'de, İdadî'de okudukları manzumelere benzemiyordu bunlar. Ne olur ne olmaz.. dı.

güney güney güney güney güney güney